

HORIZON-TAAL

juli - augustus 2020

Jaargang 52 - nummer 304

De goeie kant van corona

www.esperanto.be

Met steun van de Vlaamse Gemeenschap

INHOUD

Ten geleide	3
Het Latijn van de democratie?	4
Monato-premio Paul Gubbins.....	5
Turneo de Yves Nevelsteen tra Francio	6
De goeie kant van corona.....	7
Esperanto-Fonds, Esperantokolekto en Vikiflandrio	11
Akcelilo por multlingveco is vertaald.....	12
Artikels en filmpjes over taal uit de pers	13
Krucvortenigmo	14
Waarom besteed ik zoveel tijd en energie aan het Esperanto?	15
Nieuwe Komputeko-website en steunfonds.....	17
Muŝkribado: kiu, kiel, kial?.....	18
Vivo de Zamenhof – ĉapitro 8	19

La bildon sur la kovrilo faris Paul Peeraerts laŭ iniciato de Agnes Geelen: *Kato antaŭ kuv' malĝoje sidas, emas al forsalt'*: provu mem almenaŭ foje lavi vin en fela palt'! Temas pri ruslingva poemo de M. Simonova tradukita de Valentin Melnikov.

Tweemaandelijks tijdschrift, uitgegeven door de Vlaamse Esperantobond vzw

52ste jaargang juli-augustus 2020. Verschijnt de 1ste van elke oneven maand.

Overname van artikelen is vrij op voorwaarde dat de bron wordt vermeld en een exemplaar aan de redactie wordt gestuurd.

Redactie: Piet Glorieux @ horizon.taal@esperanto.be www.esperanto.be/horizontaal

Tekstopmaak: Yves Nevelsteen yves.nevelsteen@gmail.com

Clubactiviteiten: Katja Lödör lodorkatja@skynet.be

Werken mee aan dit nummer: Albert Claesen, Petro Desmet', Roland Rotsaert, Kris Panis e.a.

Administratie en verantwoordelijke uitgever

✉ Vlaamse Esperantobond vzw • Lange Beeldekensstraat 169, BE-2060 Antwerpen

☎ 03 234 34 00 @ financo@fel.esperanto.be www.esperanto.be/fel/nl

BE0419 028 122 • RPR Antwerpen • KBC: IBAN BE31 4025 5105 3155, BIC: KREDBEBB

bpost: IBAN BE66 0000 2653 3843, BIC: BPOTBEB1

Abonnement: 30 euro per jaar (6 nummers)

Advertentietarieven:

	1-malig	3-malig*	6-malig*
1/1 pagina	257	625	1000
1/2 pagina	150	375	600
1/3 pagina	110	275	440
1/4 pagina	80	200	320
1/8 pagina	55	140	220
1/12 pagina	30	75	120

Alle prijzen zijn in euro.

* Inlassing van 3x dezelfde advertentie van een drukbaar geleverd exemplaar Btw-tarief van 21% op deze tarieven.

TEN GELEIDE

Ik blijf het zeggen: het ideeëngoed van Zamenhof is vandaag nog altijd waardevol. Niet voor niks krijg je ook in dit nummer een episode van het feuilleton “Vivo de Zamenhof”. Wat te denken van zijn uitspraak “(mijn vaderland) wie (heeft jou) oprechter liefgehad: ik, ... esperantist, ... of zij die wensen dat jij hen alleen toebehoort en dat al je kinderen gezien worden als vreemdelingen of slaven!?” (pg. 23). Is dit niet perfect gelijklopend met de protesten tegen een samenleving met twee snelheden waarin burgers met een (soms heel verre) migratieachtergrond als tweederangsburgers worden beschouwd of als onechte Belgen, cfr. #BLACK-LIVESMATTER en praktijktesten? Hopelijk geraakt dit zo belangrijke thema niet ondergesneeuwd door de coronacrisis. Misschien was betogen in coronatijden niet het verstandigste idee, anderzijds moet er iets gebeuren om de racismeproblematiek niet uit het oog te doen verliezen. Hopelijk zet de ‘goeie kant’ van corona aan tot nadenken... en actie.

Piet Glorieux

MONDAFEST' 2020: rezervu la datojn!

En la 20-a de majo UEA oficiale anoncis la realigon de la Monda Festivalo de Esperanto (MondaFest' 2020) kaj la Virtuala Kongreso de Esperanto (VK) (uea.org/gk/875). MondaFest' 2020 okazos inter la 20-a de junio kaj la 20-a de septembro 2020, dum la VK okazos inter la 1-a kaj 8-a de aŭgusto 2020, kadre de ĝi. Aldone al tio, ni kun ĝojo informas, ke jam multe da partneroj aliĝis al la ideo de MondaFest' 2020 kaj anoncas siajn eventojn kadre de ĝi. La konstante ĝisdatigata programo troviĝas ĉe EventaServo.org. Kontrolu kaj rezervu la datojn: www.eventaservo.org/e/mondafest2020.

Detalojn vi trovas en la apartaj paĝoj de ĉiu evento ĉe Eventa Servo:

- 20 jun - MondaFest' 2020: Somera Inaŭguro
- 26 jun - MondaFest' 2020: Tago de Azio kaj Oceanio
- 27 jun - MondaFest' 2020: 65-a AMO-seminario

- 29 jun-03 jul - NASK 2020 1-a parto
- 06 jul-10 jul - NASK 2020 2-a parto
- 11 jul-18 jul - 76-a Internacia Junulara Kongreso (IJK)
- 18 jul-26 jul - SES kaj SEP - Somera Esperanto-Studado kaj Somera Esperanto-Programado
- 25 jul-31 jul - Virtuala Esperanto-Konferenco de ILEI (VEKI)
- 01 aŭg-08 aŭg - MondaFest' 2020: Virtuala Kongreso de Esperanto (VK)
- 09 aŭg - MondaFest' 2020: Internacia Tago de la Indiĝenaj Popoloj de la Mondo
- 15 aŭg - Paralela Universo (virtualaj aŭ surlokaj renkontiĝoj)
- 20 aŭg-20 sep - MondaFest' 2020: Tutmonda Arbo-plantado
- 12 sep - 8-a Eŭropa Festivalo de Esperantaj Kantoj
- 19 sep - MondaFest' 2020: Tago de Veteranoj
- 20 sep - MondaFest' 2020: Printempa Inaŭguro

Somera Esperanto-Studado okazos rete

SES 2020 ne okazos ĉi-jare fizike en Ĉeĥio – kiel antaŭe planite. La pandemiaj obstakloj ne permesas, ke SES 2020 okazu kiel kutime, tial la organizantoj preparas por vi specialan, unikan virtualan Esperanto-lernejon! Unuafoje en historio do vi havos la ŝancon lerni Esperanton dum SES kaj samtempe resti hejme! Tiu ĉi SES okazos de la 18-a ĝis 26-a de julio 2020, kaj la ĉefa instruado okazos dum la du semajnfinoj (kun aldona libervola programo inter ili – lunde-vendrede).

Nuntempe la teamo diligente laboras pri la detaloj de ĉi-jara, pure reta SES: pri ties formo, datoj, enhavo kaj la retpaĝo. Tiu ĉi situacio pri la kronviruso certe organizantojn ne ĝojigas – tamen, aliflanke, pere de tia ĉi “virtuala SES” povos tiun ĉi nian retan Esperanto-lernejon partopreni eĉ pli da homoj ol kutime. Ja ne necesos vojaĝi, pagi por tranoktoj/manĝoj ktp. Ni do esperas, ke al multaj el vi eblos partopreni – niaj instruistoj jam antaŭĝojas pri vi! Esperanto-eventojn ĝenerale.

ses.ikso.net

HET LATIJN VAN DEMOCRATIE?

Ik heb in veel landen gewoond, maar het aantal voorwerpen, afgezien van de boeken, dat ik van mijn reizen heb meegebracht is heel beperkt. Heel vaak kocht ik een boek wetende dat het even zou duren voor ik het kon lezen. Daarnaast heb ik vaak boeken van mijn studenten cadeau gekregen. En als er iets is dat ik met veel tegenzin zou weggooien zijn het de boeken. Resultaat: ik heb honderden boeken - sommige nog ongelezen - en af en toe verrast er mij een heel bijzonder boek dat me per ongeluk in handen valt, terwijl ik op zoek ben naar iets anders.

Een lange aanloop om ter zake te komen. Onlangs was ik blij verrast toen ik Acta Conventus Neo-Latini Bononiensis vond op een bibliotheekplank (documenten van het 4e Internationale Congres van Neolatijnse talen. Bologna, augustus-september 1979). Het is een verzameling documenten van echte specialisten Latijn, die bijna 700 pagina's lang bewijzen dat de oude internationale taal van Europa voor hen helemaal niet dood is. Daarbij moet wel worden opgemerkt dat hun perspectief vooral op het verleden is gericht: geen van de 69 lezingen spreekt over een modern gebruik van de taal van de Romeinen. Het is een schat aan informatie voor iedereen die meer wil leren over het onderwijs van het Latijn in de middeleeuwen en de invloed van documenten in de Latijnse taal op de geschiedenis en op de Latijnse literatuur van die tijd. De kerkvaders uit de eerste eeuwen van het christendom krijgen ook veel aandacht. Voor ons, amateurhistorici, is dat echt een overvloed aan intellectueel voedsel. Maar geen van de lezingen werd in het Latijn gegeven (behalve hier en daar wat citaten en voetnoten). De belangrijkste werktalen waren duidelijk Engels, maar ook Italiaans, Frans en Duits werden gebruikt. Het is niet verwonderlijk dat de Roemeense collega Frans gebruikte en dat sprekers uit de Balkan de voorkeur gaven aan Italiaans, maar sommige Duitsers spraken zelfs Engels. Dat verwonderde me: hoeveel deelnemers begrepen de vier voorkeurstalen? En het was toch een congres gewijd aan het Latijn, niet? Om volwaardig te kunnen deelnemen, moest je vijf talen beheersen... Ik probeerde me een congres voor te stellen dat aan Esperanto was gewijd, waarbij we het recht zouden hebben om in een van de zes officiële talen van de VN te praten, maar niet in het Esperanto...

Het was een Fransman, geloof ik, die Esperanto ooit "het Latijn van de democratie" noemde (1). Hij bedoelde dat het Latijn in het feodale tijdperk een in-

Trevor Steele. Karikatuur van de hand van Niko Voloshin.

ternationale rol had gespeeld en dat vandaag, in het zogenaamde tijdperk van de democratie, Esperanto de internationale brugtaal is. Het is duidelijk dat zelfs de specialisten Latijn niet langer ernstig in overweging nemen als brugtaal, en ik veronderstel dat ze niet in staat zouden zijn om een mededeling in het Latijn te doen – of die te begrijpen. Ik herinner me dat ik in Litouwen een degelijk gesprek kon voeren in het Esperanto met een aantal van mijn studenten ... al na slechts een maand les. Kortom, we begrijpen de symboliek van het vergelijken van onze taal met het Latijn, maar in de realiteit is Esperanto duizend keer bruikbaar dan deze taal die, zelfs als brugtaal, beperkt was tot een kleine elite.

Trevor Steele

Verschenen in het tijdschrift *La KancerKliniko* nr. 172
Vertaling: Piet Glorieux

(1) De uitdrukking komt van rector Boirac, een van de Franse Esperantopioniers, rector van de Academie van Dijon van 1902 tot 1917.

MONATO-PREMIO PAUL GUBBINS
POR NOVA ĴURNALISMA TALENTO

Okaze de la 40-jara ekzisto de Monato, kaj por memorigi sian forpasintan ĉefredaktron Paul Gubbins, la revuo starigis la Premion Paul Gubbins por Nova Talento. Ĉiujare, kaj tiel longe ke restos mono en la fonduso kreita pro tiu ĉi celo, estos aljuĝataj ĉefpremio de 250 eŭroj, dua kaj tria premioj de 100 eŭroj kaj sep senpagaj abonoj de Monato.

Povas partopreni ĉiu persono, kiu bone regas Esperanton kaj kiu ne verkis por Monato en la lastaj kvin jaroj. Por partopreni la kandidatoj sendu tekston de minimume 500 kaj maksimume 2500 vortoj al nova_talento@monato.be

La temoj, inter kiuj la kandidatoj povas elekti, estas:

- La politiko, vivo, turismo aŭ historio de sia lando aŭ regiono
- Ekonomio
- Komputado
- Scienco
- Medio kaj ekologio
- Lingvo

La redaktoroj decidis, surbaze de la lingva kaj ĵurnalisma talentoj de la aŭtoroj, kiuj artikoloj partoprenantaj en la konkurso aperos en MONATO. El tiuj la ĵurio, konsistanta el redaktoroj de MONATO kaj eksteruloj, elektos ĉiujare la dek plej bonajn kaj atribuos al ilia aŭtoro la premiojn. La kompleta regularo de la konkurso aperas en www.monato.be/nova_talento.php

NOVA ĈEFREDAKTORO:
PAUL PEERAERTS

La 23an de majo la redaktoroj de Monato elektis Paul Peeraerts kiel ĉefredaktron. Antaŭ preskaŭ kvar jaroj subite mortis Paul Gubbins, la antaŭa ĉefredakto, kaj dum tiu longa tempo la kroŝipo Monato do floris sen kapitano.

Paul Peeraerts regule afiŝas filmetojn pri Monato per la Jutubo-kanalo de Monato: www.monato.be/jutubo

Eksa ĉefredakto Paul Gubbins

Nova ĉefredakto Paul Peeraerts

TURNEO DE YVES NEVELSTEEN TRA FRANCI

Ĉu vi scias, ke nia estimata Yves Nevelsteen, enpaĝigisto de ĉi tiu revuo, preleganto kaj multo alia, faris dum la pasinta jaro ankaŭ prelegvojaĝon en Francio? Aperis laŭda raporto pri lia turneo en la revuo *Le Monde de l'Esperanto*, la nacia revuo de la francaj Esperantistoj, kiun ni ne volas malkaŝi por vi.

Dek kvar kluboj kandidatis por akcepti Yves Nevelsteen. Ni ne povis elekti ĉiujn kandidatojn por turneo nur dusemajna. De la 5a ĝis la 19a de novembro 2019, Yves vizitis 9 klubojn laŭ jena itinero: Parizo, Périgueux, La-Roche-sur-Yon, Rennes-Montfort, Pleudaniel, Saint-Brieuc, Hérouville, Thionville kaj Strasbourg.

Ĉiuj kluboj tre pozitive raportis pri la intervenoj de Yves Nevelsteen. “Klera preleganto” (Thionville), “Spertulo pri traduko, li bonege klarigas” (Strasbourg), “Lia priesperanta laboro tre impresis nin” (Pleudaniel), “Perfekte” (Paris). Ĉie la intervenanto kreis agrablan etoson kaj sciis kapti la atenton de la publiko. “Liaj intervenoj tre plaĉis” (La-Roche-sur-Yon), “Ĉiuj multe ŝatis lian tre klaran manieron alparoli la lernantojn” (Périgueux), “Tre interesa kaj agrabla vespero” (Saint-Brieuc), “Ege interese, venis multaj demandoj” (Rennes-Montfort), “La tempo kuris tro rapide!” (Hérouville).

Laŭ la kluboj, Yves intervenis de unu ĝis tri fojoj dum ĉiusemajna aŭ monata kurso, publika aranĝo, aŭ dum vespermanĝo. Li ankaŭ vizitis du lernejojn: la altlernejon ENSSAT en Lannion kaj liceon Bertrande-Born en Périgueux, kie Claude Labetaa instruas E-on. Kiel kutime, Thionville kunlaboris kun la asocio “Forum des Citoyens” por publika kunveno en la kultura kafejo de Nilvange “Le Gueulard”. Lin aŭskultis minimume 150 esperantistoj sed nur 10 ekstermovaduloj ĉeestis publikan kunvenon. Ouest-France kaj Le Télégramme en Pleudaniel aperigis artikolon kun foto, kaj ĵurnalisto vizitis la kunvenon en Strasbourg.

La plej ofte pritraktita temo estis “Vivi en lando kun tri oficialaj Lingvoj” (Pleudaniel, Périgueux, Rennes-Montfort, Hérouville kaj Thionville) kaj “Ni nun alimaniere vidos Belgion” (Hérouville). Li prezentis ankaŭ la temojn “Oftaj eraroj kaj novaj vortoj” en La-Roche-sur-Yon kaj Strasbourg; “Retservoj” en Pleudaniel kaj “200 esperantaj marknomoj” en Parizo

(kaj trovis novan dum promenado en Caen: “Dentego”). Por konkludi tiun sintezan raporton, mi elektis kelkajn eliraĵojn el mesaĝo de Henri Masson okaze de raporto pri la restado de Yves Nevelsteen en Vendee.

Tradukisto de komputilaj programoj, vortaristo, aŭtoro de manlibroj, sendependa eldonisto, scipovanta la nederlandan, la anglan, la germanan kaj la francan aldone al Esperanto, Yves kontribuis al Vikipedio, t.e. la Esperanto-versio de Wikipedia, kaj plue kontribuas diversmaniere per provizo de gvidmaterialo, per kunlaboro en komputilaj programoj aŭ pretigo de interfacoj en Esperanto. Ne eblas ĉi tie listigi ĉiujn esperantigitajn liberajn programojn. Interesatoj povas konsulti tiun liston: https://eo.wikipedia.org/wiki/Listo_de_Esperantigitaj_programoj. Apartan intereson havas la retejo Eventa Servo (www.eventaservo.org), kiu ebligas anonci Esperanto-eventojn. Eblas ĉiutage scii kiom da eventoj estas ligitaj al Esperanto tra la mondo. Tio inkluzivas kongresojn same kiel simplajn renkontiĝojn, prelegojn aŭ kursojn. En informstando, la mondmapo ebligas montri kio okazas en difinita tago. Yves eldonas ankaŭ utilajn gvidilojn, ekz. Eksterrete, konsultebla ankaŭ... interrete: www.nevelsteen.info/eksterrete

Estas bonŝanco por Esperanto havi tian kompetentulon en fakoj de komputado. Jes ja, en ĉiu klubo, pri ĉiuj temoj, Yves intervenis profesinivele kaj talente. Ni esperas, ke li onte denove prelegvojaĝos en nia lando por viziti klubojn en aliaj regionoj.

Dankon al vi, Yves, kaj ĝis baldaŭ!

Yves Nicolas

DE GOEIE KANT VAN CORONA

“Never waste a good crisis”, zei Churchill ooit. Het virus heeft inderdaad ook zijn positieve kanten. Hieronder belichten een aantal Vlaamse en andere esperantisten enkele aspecten daarvan en heelsoms brengt het een mens op ideeën die de Vlaamse Esperantobond ten goede komen...

Geschenkabonement Monato

Zo'n 25 jaar geleden gidste ik een groep Poolse esperantisten, overwegend vrouwen, onder de leiding van K.N., pastoor, rond in Brugge. Cecilia, een van de dames, en ik wisselden onze adressen uit en begonnen naar elkaar te schrijven. In 1996 bracht ik een bezoek aan de groep in haar thuisstad Grzw Wielskipolska, waar ik logeerde bij Cecilia en haar man Janosz. We beleefden er aangename avonden met eten, muziek en gezang. In 1998 verraste de groep mij met een tegenbezoek bij mij thuis. Daarna vervaagde het contact met de groep uit Grzw.

Hoe verrast was ik toen ik vorig jaar plots een brief kreeg van K.N. Hij was erin geslaagd mijn huidige postadres te vinden. We startten een nieuwe correspondentie op met handgeschreven brieven. Na enige tijd wilde ik mijn pennevriend iets cadeau doen en, als bestuurslid van de Vlaamse Esperantobond (VEB), zocht ik naar iets typisch voor de VEB. Toen hoorde ik dat de inkomsten van VEB uit de boekenverkoop en Monato-abonnementen gedaald waren doordat congressen, bijeenkomsten en activiteiten van plaatselijke groepen in Esperantoland waren weggefallen, als gevolg van de anti-corona-maatregelen. Wat kon ik K.N. beter schenken dan een jaarabonnement op het internationale tijdschrift Monato, dat door de VEB uitgegeven wordt? Ik stuurde hem drie van mijn exemplaren toe, om te weten wat hij ervan vond. Hij antwoordde dat hij al veel over Monato had horen spreken, maar dat hij voor het eerst een exemplaar in handen had gehouden, en er erg mee in zijn schik was. Hij vond de artikels heel boeiend en waardeerde de neutraliteit en het internationale karakter van het tijdschrift. Besluit: het geschenkabonement komt er voor één jaar, in de stille hoop dat K.N. het na dat eerste jaar zelf hernieuwt. Een esperantist blij, Vlaamse Esperantobond blij...!

Johan Van Eenoo

Gerda “reaperis”

La esperantista grupo de Verviers (Belgio), kiu ĉiujare organizis Esperanto-kurson (ĉu per “Gerda malaperis”, ĉu per “Tinĉjo kaj la templo de l’suno”) sed ĉi-jare ne povos pro la viruso, kreis 10-lectionan (tre) elementan esperanto-kurson konsistantan el dek filmetoj ĉe YouTube “Esperanto Lambermont 1”, “... 2”, k.t.p. Temas do pri aŭdvida kurseto (iam elsendita per radio Lambermont) kiu postulas aktivan partoprenadon de la lernantoj (ripeti, respondi,...). La celo estas enkonduki la lernantojn al “Gerda malaperis” (IKurso). Hodiaŭ, la kvin unuaj filmetoj jam estas ĉe YouTube kaj mi jam pretigis la lecionojn 7 ĝis 9... kaj estas prilaboranta la dekan kaj lastan. Antaŭ multaj jaroj Claude Piron mem vidis la unuan (paperan) eldonon de tiu “prepariga” kurseto kaj ĝin aprobis.

Jean-Marie Jacques

En (malplena) Loveno

Unu post la alia, la landoj de nia planedo subite tranĉis la konekton kun tio, kion ni povas nomi la “antaŭ-kronviroza epoko” kaj transiris al “dum-kronviroza epoko”, esperante iam reveni al normala epoko, kvankam mi opinias ke la “post-kronviroza epoko”, ne rapide renormaliĝos.

Same kiel ĉiuj aliaj urboj kaj lokoj en nia lando, Loveno suferis pro tiuj akraj ŝanĝoj. La stratoj malpleniĝis, la dekmiloj da studentoj forlasis la urbon kaj la homoj kiuj ankoraŭ sin riskis eksterdome malfide per kurbiĝo evitis kruciĝi, pro timo de kontaĝo. Ne plu eblis dum kelka tempo kunveni kun familianoj nek amikoj por kune trinki aŭ manĝi ion en gemuta restoracio. Ni ĉiuj spertas nun kiel eĉ la ĉiutaga butikumado draste ŝanĝiĝis. Pacienco estas nova koncepto kiun ni devis enkonduki en nian vivon.

Tempo subite abundis. Tempo por dediĉi al la domo kaj la ĝardeno, tempo por aŭskulti la fajfadon de la birdoj en naturo ne plu ĝenata de superflugantaj jetoj, tempo for fari ĉiujn tiujn tedlaborojn kiujn ni ĉiam denove prokrastis, telefoni aŭ virtuale kontakti familianojn kaj amikojn, tempo por malstreĉiĝi, tamen en la propra hejmo.

Feliĉe en Belgio ĉiam eblis promeni kaj sportumi en parkoj kaj arbaroj, kaj la suna vetero certe helpis multajn ne mense kolapsi.

Nia Esperantoklubo Esperanto 3000 devis nuligi la kutimajn ĉiumonatajn fizikajn renkontojn. En aprilo kaj majo ni kunvenis virtuale. Feliĉe Martin, nia prezidanto, sukcesis organizi la kunvenojn per Zoom, kaj tio ebligis ke Yves klarigis al ni la funkciadon kaj la avantaĝojn de la tujmesaĝilo Telegram, kaj en majo okazis la ĉiujara ĝenerala kunveno, virtuale, unuafoje en la historio de la klubo.

Ni malkovris ke tiuspecaj kunvenoj allogas - kaj ankaŭ tio estas novaĵo - alilandanoj kiuj ekscivolis pri la aranĝoj de aliaj kluboj. Tiel en aprilo, ni bonvenigis du nekonatajn irananojn. La platformo "Eventa Servo" ebligas informiĝi pri kunvenoj ie ajn en la mondo, kie vi povas ĉeesti sen moviĝi el via seĝo. Mi provis fari same, kaj antaŭ nelonge sukcese povis ĉeesti kunvenon de la Ratkaptista Bando en Hameln, kaj paroli denove kun Heinz Sprick, kiun mi jam renkontis en Universalajn Kongresojn, SES-semajnojn kaj eĉ dum la Beneluxa Kongreso en Lier. Ĉu la Zoom-kunvenoj estos por ni la "nova normalo" en la post-kronviroza epoko?

Ivo Schenkel

La bonaj homoj videblas, ne nur la "fispecimenoj"...

La kronviroza periodo ne estis nur negativa! Ĝi eĉ pli da kontaktoj ebligas! Rigardu la kvantojn da "ĉe-estantoj" ĉe la (retaj) kunvenoj. La praktikaj (sen-pagaj) ZOOM-eblecoj mirigis min, kaj ĝojigas min, eĉ se mi nun ne ofte havas eblecon kunesti! Homoj kiuj ŝajne ne plu vere emas fizike partopreni kunvenojn, nun tamen reaperas, sur ekranoj, hejme en fotelo, tute malstreĉe. Homoj kiuj ne plu povis vidi unu la alian dum kunvenoj, nun rete kontaktas unu la alian, por informiĝi kaj informi aliajn.

Neniam mi sentis min tiel amata de mia familio/amikaro ol nun! La esprimo "ekster la okulo, ekster la koro" nun iĝis la malo. Nun ni ĉiuj ŝajne havas tempon por atenti pri niaj rilatoj!

Kortuŝe, ĉu ne?

La pandemio devigis min lerni uzi la reton por virtuale viziti amikojn/familianojn. Eble antaŭe tiuj programoj ankaŭ ekzistis, tamen mi ne prenis (aŭ havis) la tempon por lerni uzi ilin.

Tempon ni nun havas por pripensi ke ni ne tiom

bezonas por vivi, por esti feliĉa. Mi sopiras al knufloj, ĉiuj ŝajne scias tion, kaj en mia retroŝta skatolo nun ĉiutage aperas originalaj "knufloj". Nekredeble, ĉu ne?

Pro la kronviroso ni nun povas gastigi mian panjon ĉe ni, antaŭe ni neniam kredis ke tio eblas! Kaj ni tiom feliĉas ke ŝi ne estas enŝlosita en iu maljunulejo, sen vizito, k.t.p. Ŝi ege feliĉe sidas en la suno en nia ĝardeno.

Tiom da bonaj homoj nun "videblas", multe pli ol nur la "fispecimenoj" kiuj plenigas ĵurnalojn nur pro la fakto ke homoj volas legi suspenson. Antaŭe bonfaraj estis "sentimentaj", "neinteresaj"... Nun ni legas pri heroaj aferoj, pozitivaj flankoj de multege da homoj! La bonaj homoj iĝas videblaj! Ili ne nur ekzistas, ili heroas!

Pli kaj pli da dankemaj homoj montras tiun dankemon. Blankaj tukoj, kun aŭ sen danktekstoj ornamas la domojn. Infanoj povas nombri pli kaj pli da pluŝaj ursetoj laŭ la vojoj, ankaŭ ĉe ni hejme kaj en la FELdomo oni ilin trovas.

Mi tiom esperas ke la boneco, la kreivo, la sanigaj ideoj, la helpemo de homoj pludaŭros. Tiel la mondo lernos denove ke la bono ĉiam venkos la malbonon.

Mi neniam ricevis tiom da fotoj de miaj genepoj ol nun. Des malpli ni rajtas viziti unu la alian, des pli ni trovas rimedojn por montri nian amon unu por la aliaj! Kaj la infanoj kunfaras! Unu el la plej gravaj avantaĝoj por la eduko de infanoj estas ke ili nun havas la tempon por rimarki kiel la gepatroj kaj la geavoj funkcias dum krizaj tempoj kaj povas montri kiom ili amas ilin. Kalkuli, legi kaj skribi ili certe ankoraŭ iam povos... ne tro gravas!

Esti kaj resti sana, gravas..., ami gravas, esti kreema gravas, adaptiĝi gravas, vivo gravas!

Nun legi Horizontaal aŭ ion ajn alian pli eblas. Ni havas finfine tempon por tio!

Kompreneble tiu situacio ne povas daŭri eterne. Tamen mi certas ke ĉiuj povas nomi ion ajn pozitivan, kion ili nun travivas, dank' al la nuna situacio.

Tiuj kiuj ne povas - mi kompatas ilin kaj bedaŭras - eble tamen ŝanĝos opinion pri la vivo!

Nicky Janssen

(Tijdelijk) verhuisbericht

Op 6 maart verzorgde Esperanto-Antwerpen / La Verda Stelo zijn wekelijkse avond in de Lange Beeldekensstraat met een programma in Esperanto. In de daaropvolgende week moesten scholen, dieren- en speeltuinen, winkels, et cetera letterlijk voor mijn ogen sluiten. Zo ook onze club.

Toen nog denkende dat die situatie niet heel lang ging duren, besloten we "even" te pauzeren met de reguliere vrijdagavonden van La Verda Stelo, en dus het wekelijkse programma op te schorten. Maar na twee of drie weken zagen we geen verbetering, en het bloed kroop waar het niet gaan kan: dus zochten we manieren om - zoals veel organisaties - via het web samen te komen.

De technische mogelijkheid kwam van medesperantist Jean Annet, die een betalend Zoom-account heeft - zodat er bijvoorbeeld geen tijdsbeperking is zoals in de gratis versie - en zo vriendelijk was het gebruik ervan aan onze club uit te lenen.

De programma's die we gepland hadden, lenen zich niet altijd voor een webversie en ook had niet iedere gastspreker de technische mogelijkheid om op afstand te werken. Dus moesten we ook andere ideeën aanboren. Dat is denk ik wel gelukt, gelet op de toegenomen interesse (zie hieronder): we hadden

lezingen over hoe het coronavirus te detecteren, Telegram, de Maanlandingen, pedofilie, het Klingon en een tweetal quizzes.

Het web gaf ons ook de mogelijkheid heel makkelijk een andere club te bezoeken; dat deden we dan ook op 15 mei in Londen, met een lezing van Stefan Keller, vertegenwoordiger van de Wereld-Esperantovereniging bij de Verenigde Naties. Een samenwerking die in juli een vervolg krijgt, waarin Londen en Antwerpen elk twee programma's verzorgen.

Ik schrijf dit op 10 juni, een moment waarop we onze negende webbijeenkomst organiseren en ook nadenken over hoe de fysieke bijeenkomsten te herstarten: ik mis ons buffet met wijn en bier toch wel.

In de afgelopen weken heb ik interessante ontwikkelingen in web-Esperantoland gezien:

- van de mensen die regelmatig avonden in de Lange Beeldekensstraat bezoeken, zag ik ongeveer maar één derde tot de helft terug op het web, wel jammer
- ons publiek groeide toch van gemiddeld 15 naar 30
- dus er kwamen veel nieuwe niet-leden van LVS bij, bijna allemaal van buiten België. Zelfs vrienden die ik jaren niet meer ontmoet had

Ook heeft een aantal esperantisten zichzelf tot retkolibro (of webkolibries) benoemd: fladderend van de ene naar de andere webbijeenkomst, of het

Deelnemers van de lezing 'in' Londen

nou een babbelavond in Hamelen, een lezing in Zuid-Amerika of een congres in Australië is.

Veel van onze nieuwe bezoekers vrezden op een of andere manier wel de eerdergenoemde herstart van onze fysieke bijeenkomsten: gaan de websessies niet stoppen? Dat is een goede vraag. Zeker is dat we gaan onderzoeken hoe een hybride vorm kan gaan werken. Maar onze focus is natuurlijk wel het fysiek samenkomen onder het genot van een drankje en een hapje, of had ik dat al gezegd?

Klaas Dijkstra

Kolorviston

Mi kutimis regule ludi kolorviston (kartludo). Pro la kvaranteno ni malkovris la bonegan whisthub.com, kiu ankaŭ enhavas videokunvenon. Kaj mi foje havis la ideon alskribi du tre bonajn amikinojn el Pollando kaj Kroatujo kiujn mi jam dum pluraj jaroj ne plu povis vidi. Kaj ni nun ĉiusemajne ludas kolorviston! Ili estas solaj kaj ludemaj kaj tre ĝuas! Pro malbonaj trajn-konektoj malfacilis por mi iri al la vesperaj prelegoj en Antverpeno. Sed ĉar ili nun okazas interrete, mi ja povas facile partopreni.

Bart Demeyere

De pandemie maakt de wereld kleiner

In de voorbije maanden zag ik tijdens binnenlandse Zoom-voordrachten veel “exotische” deelnemers, maar zelf heb ik “virtueel” ook de wereld afgereisd, naar Duitsland, Iran en Brazilië bijvoorbeeld. Het moet niet altijd kommer en kwel zijn uit Iran. Iraanse esperantisten pionierden met de organisatie van hun eerste virtueel Esperantocongres. Tijdens de bijeenkomsten ontmoette ik er oude bekenden die ik ooit ontmoet had tijdens congressen en misschien wel nooit meer teruggezien zou hebben.

Dankzij zo'n bijeenkomst maakte ik ook kennis met de hartverwarmende Freinet-school van Mónica Molnár in Zwitserland, waar o.a. Esperanto wordt onderwezen. Het is een van de interviews die je kan beluisteren via een link op de hoofdpagina van edukado.net.

Ook al is het “virtueel” bijeenkomen anders – je mist het informeel en fysiek contact – toch opent het mogelijkheden voor ons esperantisten met meer internationale contacten dan de doorsneemings. Wie had voordien aan de mogelijkheid gedacht bijeenkomsten

(ook) “virtueel” open te stellen voor mensen die fysiek niet aanwezig kunnen zijn? Een idee om in het achterhoofd te houden...

Als ‘onklo’ in het Ekparolu-project heb ik ook ervaren dat sommige mensen tijdens de crisis blijkbaar over meer tijd beschikken om zich te wagen als ‘nevo’. Zo kreeg ik in drie dagen tijd conversatiesessies met vier neven, o.a. een universiteitsprofessor uit Argentinië die Esperanto via Duolingo had geleerd en met mij zijn eerste gesprek in het Esperanto voerde.

In februari was ik in Kortemark gestart met een Esperantocursus. Er waren zes leerlingen. Door de crisis was die noodgedwongen stilgevallen. Kort daarop probeerde ik de lessen “virtueel” herop te starten, maar de meesten zagen dit niet zitten. Sommigen hielden van de sfeer in het voormalige stationsgebouw en zagen de elektronische cursus niet als een volwaardig alternatief. Anderen kregen er door de crisis andere bezigheden bij en konden het niet meer combineren met de cursus. Na veel wikken en wegen heb ik toch besloten om de cursus verder te zetten via Zoom... met twee mensen. Het was wat aanpassen, maar uiteindelijk valt het goed mee. Ik vind stilaan mijn draai en ontdek zelfs nieuwe mogelijkheden, zoals ‘Learning apps’ die toelaten om een en ander spelenderwijs in te oefenen. Wellicht had ik die zaken zonder corona niet ontdekt.

Piet Glorieux

Clubprogramma's: ook deze zomer online

De Antwerpse club heeft op 19 juni haar deuren terug geopend voor het publiek. De voordrachten vinden vanaf nu zowel plaats in de Lange Beeldekensstraat als via het internet. Ze zijn te volgen via Zoom. Stuur een e-mail aan esperanto-antwerpen@esperanto.be om het wachtwoord te ontvangen. Details over het programma kan je vinden op www.esperanto.be/antwerpen.

Ook in Brussel heeft men door de coronamaatregelen de clubbijeenkomsten afgelast en vervangen door virtuele ontmoetingen. Details kan je vinden op www.esperantobruselo.org

Bij de overige clubs zijn er deze zomer geen activiteiten gepland.

Online bijeenkomsten vinden deze zomer plaats over heel de wereld. Een overzicht staat op

www.eventaservo.org

HEREDAJO

ESPERANTO-FONDS, ESPERANTOKOLEKTO EN VIKIFLANDRIO

In nummer 298 van dit tijdschrift (januari-februari 2019) werd de ‘Esperantokolekto’ voorgesteld, een database van onder meer de affiches, vlaggen en allerlei kleine voorwerpen uit de collectie van het Esperanto-Fonds Cesar Vanbiervliet in Kortrijk. Door het samenbrengen en registreren van de objecten die zich voordien op verschillende plaatsen in de collectie bevonden kunnen deze voortaan gemakkelijk door geïnteresseerden gevonden en bekeken worden.

Het werk is nog niet helemaal voltooid. Een deel van de collectie is slechts globaal beschreven en zou verder gedetailleerd moeten worden. De beschrijvingen zijn nu deels in het Nederlands, deels in het Esperanto en wachten op vertaling. Geïnteresseerden om hieraan mee te werken zijn welkom.

Wat er met deze collectie zal gebeuren bij de verdeling van het Fonds is nog niet duidelijk. De omvang ervan is bescheiden: ongeveer een dossierkast. Logischerwijze zou die thuishoren in de nieuwe zetel van de Vlaamse Esperantobond in de Lange Beeldekensstraat te Antwerpen. Als er bezoekers komen die inlichtingen vragen over het Esperanto, is het altijd nuttig dat men hun iets tastbaars kan tonen. Op dit ogenblik is de ruimte er nog niet zo ingericht dat bezoekers er op een aangename manier onthaald kunnen worden en er is ook nog geen duidelijkheid over de restanten van het Fonds die de Bond zelf kan of wil overnemen.

Esperantokolekto (<https://esperantokolekto.alcl.be/>)

Hoe moet in de toekomst met Esperanto-erfgoed omgegaan worden?

Volgens de planning zouden de boeken en tijdschriften uit het Fonds die gevraagd werden door de Consciencebibliotheek, AMSAB en KADOC op dit ogenblik reeds afzonderlijk geplaatst zijn en zou contact opgenomen kunnen worden met de volgende geïnteresseerde overnemer. De pandemie heeft echter roet in het eten gegooid en de Kortrijkse stadsbibliotheek is enkele maanden gesloten geweest. Hierdoor kon niet meer verder gewerkt worden, maar er kwam wel tijd vrij om na te denken over de wijze waarop wij in de toekomst de – steeds meer digitaal beschikbaar

komende – historische informatie over Esperanto best kunnen ordenen en ter beschikking stellen van het publiek.

Bij het Fonds zijn er zelden of nooit vragen binnengekomen van Vlaamse esperantisten. De vragen kwamen ofwel uit het buitenland, ofwel van Vlaamse genealogen en heemkundigen die informatie zochten over een familielid dat ooit met Esperanto bezig geweest was of een Esperanto-evenement dat in hun streek plaatsgevonden had. Vragen uit het buitenland zullen er blijven komen, maar minder omdat steeds meer informatie rechtstreeks via het internet geraadpleegd kan worden. (De belangrijkste oude Vlaamse/Belgische Esperantotijdschriften zijn al sedert 2011 als doorzoekbare pdf-bestanden beschikbaar, en op het moment dat u dit leest zou dat ook het geval moeten zijn voor de meeste recente publicaties.) Onze voornaamste ‘klanten’ zullen in de voorzienbare toekomst dus de amateurhistorici zijn.

Vikiflandrio (<https://vikiflandrio.alcl.be/>)

Wat moeten wij doen om aan deze groep een goede service te bieden? Er is nog nooit een ‘Geschiedenis van Esperanto in Vlaanderen’ gepubliceerd. Er is wel Wikipedia met min of meer uitgebreide artikelen over deelfacetten, hier en daar heeft een vereniging haar geschiedenis gepubliceerd, er zijn tijdschriften die doorzocht kunnen worden (iets wat nu ook deels door een computer gedaan kan worden) en er zijn enkele archieven (maar met te weinig gedetailleerde inventarissen). De persoon die nu een vraag ontvangt gaat op zoek in de beschikbare informatiebronnen en levert het resultaat af aan de vraagsteller. In het beste geval blijven de onderzoeksresultaten ergens op een computer bewaard of wordt er een artikel in een tijdschrift gepubliceerd. De kans is echter reëel dat iemand anders een jaar later dezelfde vraag krijgt en het onderzoek helemaal opnieuw doet.

Er is dus nood aan een systeem waarin de bestaande informatie in tijdschriften en de losse informatie die bij opzoeken vergaard wordt ergens opgeslagen kunnen worden en zo voor iedereen beschikbaar worden. Die rol kan voor een deel vervuld worden door de Esperanto-Wikipedia (in Esperantokringen ‘Viki-

pedio' genoemd), bijvoorbeeld voor redelijk gedetailleerde biografieën van esperantisten. In veel gevallen is de beschikbare informatie echter te onvolledig of te onbetrouwbaar voor een Wikipedia-artikel, of verhinderen de strikte Wikipedia-regels de opname ervan. Bij het zoeken naar een betere oplossing werd ODIS gevonden, een 'webdatabank die onderzoek naar de geschiedenis van het middenveld ondersteunt' (www.odis.be) en waarin informatie over Vlaamse personen, organisaties, gebeurtenissen, periodieken en archieven verzameld wordt.

Er werd daarom gestart met de opbouw van een databank met gegevens van de Vlaamse Esperantobeweging, geïnspireerd op ODIS, maar uiteraard anders en vooral veel beperkter. Deze database, met als werknaam 'Wikiflandrio', heeft vier categorieën: organisaties, personen, tijdschriften en gebeurtenissen. Alleen de categorie 'personen' is op dit ogenblik al goed gevuld, omdat bij de start enkele grote naamlijsten van actieve esperantisten uit de periode tussen de wereldoorlogen opgenomen werden. In veel gevallen is van deze personen weinig meer dan de naam bekend, maar op basis van wat in tijdschriften en archieven gevonden wordt kunnen de gegevens geleidelijk aangevuld worden. Dat is uiteraard een werk van lange adem waarvoor vele medewerkers nodig zijn. Die medewerkers kunnen ook van buiten

de Esperantowereld komen. Genealogen en heemkundigen zouden voor hun eigen familie of streek bijkomende informatie kunnen aanbrengen waarover zij al beschikken of die zij vinden in bibliotheken of gedigitaliseerde kranten. Ideaal is misschien dat enkele historici en enkele esperantisten samenwerken om de Esperantogeschiedenis van hun eigen stad of streek te onderzoeken. Zo maken ze kennis met elkaars interesses en leren ze iets bij. Nu reizen moeilijk of onmogelijk geworden is, kan Esperanto zijn nut bewijzen om te reizen in de tijd.

Eind juni, begin juli 2020 zou Wikiflandrio al voldoende stabiel en gevuld moeten zijn om stukjes van de Vlaamse Esperantogeschiedenis te kunnen opzoeken. Opmerkingen, aanvullingen, voorstellen voor medewerking... zijn welkom. Op ieder scherm van Esperantokolekto en Wikiflandrio staat rechts onderaan een 'Kontaktilo' (contactformulier) waarmee informatie verstuurd kan worden.

Albert Claesen en Roland Rotsaert

PROJEKTOJ

AKCELILO POR MULTLINGVECO IS VERTAALD (HOERA!)... EN NU HET VERVOLG

Er kwamen nogal wat reacties op mijn oproep in het vorige nummer om de website van Akcelilo por Multlingveco naar het Nederlands te vertalen. Na wat kinderziektes met de 'tradukejo' kregen enkele kandidaat-vertalers toegang tot de site en gingen aan de slag. En het is gelukt: de Nederlandse versie van de "Akcelilo por Multlingveco"-site staat online: www.lernu.net/nl/instruado. Met dank aan Leo De Cooman, die het leeuwenaandeel van de vertaling op zich nam, en Kris Panis, die instond voor het nalezen. Je kan de vertaling "aanschouwen" op lernu.net. Klik op "leermaterialen" onderaan de beginpagina.

En dan het vervolg. Aangezien deze website bestaat in het Nederlands, zou het ook goed zijn om die te doen "renderen". Hoe kunnen wij het bestaan van dit

instrument bekendmaken en promoten in onderwijsmiddelen? Misschien een punt op de agenda van het bestuur van de Vlaamse Esperantobond?

En dan nog dit. Terwijl wij bezig waren met de vertaling, merkten we ook dat lernu.net, een van de enige sites om online Esperanto te leren in het Nederlands, nog maar gedeeltelijk (zo'n 70%) vertaald is naar onze moedertaal. Dringend tijd om ook dat aan te pakken. Misschien kan het vertaalteam op zijn elan verdergaan.

Indien jij, beste lezer, ook kandidaat bent om mee te helpen vertalen, geef me een seintje!

*Piet Glorieux
piet.glorieux@gmail.com*

LINGVO

NOVAĴKANALO BENELUKSA ARTIKELS EN FILMPJES OVER TAAL UIT DE PERS

Taal voor het nieuwe tijdperk

Interview met Esperantokenner Ward. Hij krijgt het podium om ons mee te nemen in de wonderde wereld van deze geconstrueerde taal die een rijke geschiedenis kent in de arbeidersbeweging. (YouTube-filmpje) www.mallonge.net/ward

Wat is Esperanto en waarom bestaat het?

In 1887 verscheen er een onooglijk boekje met een plan voor een nieuwe taal die gemakkelijker te leren zou moeten zijn en internationale communicatie daarmee gemakkelijker moest maken. Er zijn nog altijd mensen die de taal spreken – zelfs baby's. Wat kunnen we daaruit leren? (YouTube-filmpje) www.mallonge.net/watis

Straatschaamte, strandpas, superbemetter. Door corona ontstonden honderden nieuwe woorden

De coronacrisis heeft ook invloed op ons taalgebruik. Op de redactie van Van Dale werden in tien weken tijd zelfs al 840 nieuwe woorden genoteerd. (De Standaard - DS Audio) www.mallonge.net/coronawoorden

Zijn kinderen 'cooler' als je ze 'kids' noemt?

Pleidooi voor een Moedertaalplan

Op een onlangs in de krant geplaatst overlijdensbericht van een leraar Nederlands schreef zijn gewezen leerling Luuk Gruwez een persoonlijke waardering. De dichter en essayist apprecieerde zijn oud-leraar om tal van redenen zeer, onder anderen omdat hij 'mij leerde om in mijn moedertaal te wonen.' Zo krijgt niet alleen de leraar maar ook de moedertaal de verdiende aandacht. (Doorbraak) www.mallonge.net/kids

Leidt covid-19 tot een verdere kaalslag van onze taaldiversiteit?

Anderhalvemetersamenleving, covidioot, quarantini. Aan taalvernieuwing geen gebrek in de coronacrisis. Maar net als veel collega-taalkundigen houdt de taal die zal verdwijnen als gevolg van covid-19 me meer bezig. Hoe beïnvloedt het virus de honderden bedreigde talen die worden gesproken in kwetsbare inheemse gemeenschappen? (EOS) www.mallonge.net/kaalslag

Nederlands een keuzevak? Dan lieten middelbare scholieren het hartstochtelijk vallen

Vroeger was donderdag echt mijn dag. Dan reed een lichtbruine bus het dorp in. Op zijn flank stond in oranje letters: BIBLIOBUS. 's Avonds lag ik met een lamp onder mijn deken om tot middernacht door te kunnen met al het nieuwe spul. Toen ik naar de middelbare moest, wist ik zeker dat Nederlands mijn lievelingsvak ging worden. (De Volkskrant) www.mallonge.net/keuzevak

Duitsers leren liever Nederlands dan wij Duits

Scholten, burgemeester en voorzitter van de veiligheidsregio Noord-Limburg, deed bij het radioprogramma Stax&Toine de uitspraak: "Inmiddels zijn er meer Duitsers die Nederlands leren dan Nederlanders die Duits leren." Dit zei hij naar aanleiding van de stromen Duitse toeristen tijdens Hemelvaart in de Designer Outlet Roermond. (EenVandaag) www.mallonge.net/duits

Een taal doden: China verbiedt Tibetanen om in hun eigen taal te studeren

China's aanhoudende oorlog tegen het Tibetaanse volk en zijn cultuur uit zich zelden in het directe gebruik van militair geweld. Maar het is oorlog. China probeert Tibet al jaren, van toen het dit geïsoleerde, bergachtige land in 1950 heeft ingenomen, te herscheppen naar zijn (Chinees) beeld en gelijkenis. (Pittsburgh Post-Gazette) www.mallonge.net/tibet

Het Nederlands in Frankrijk verliest zijn expert

Op 21 mei 11. overleed de taalkundige en dialectoloog Hugo Ryckeboer. Het Nederlands in Frankrijk verliest daarmee een van zijn meest eminente specialisten. (www.les-plats-pays.com) www.mallonge.net/hugo

Gezinnen willen poëtshulp die hun taal spreekt

Gezinnen in en rond Brussel verkiezen een huis-houdhulp die hun moedertaal of een andere taal die ze beheersen, spreekt. Dat blijkt uit een onderzoek van de KU Leuven. (VRTNWS) www.mallonge.net/poetshulp

Meer artikelen over taal? Zie www.benelukso.eu

KRUCVORTENIGMO

Horizontale:

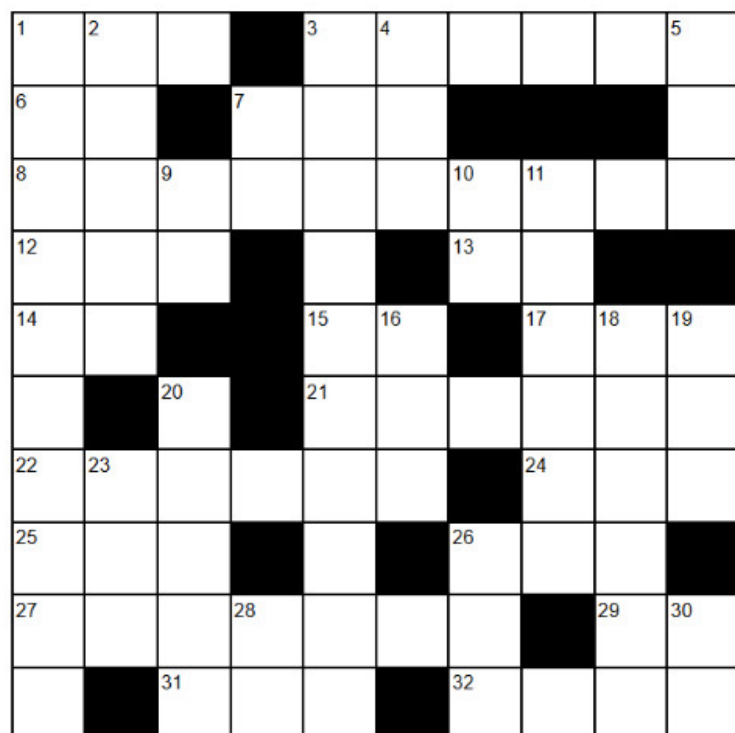
1. Ok minus sep.
3. Filino de onklo aŭ onklino.
6. Vorteto esprimanta rifuzon.
7. Bela flor' kun pika tigo.
8. Li profesie lernigas.
12. Posesivo.
13. La du unuaj literoj de sporto.
14. Unua kaj lasta literoj de nia kara lingvo.
15. Refleksiva pronomo.
17. Adjektivo pri inklino...
21. Kreinton.
22. Fiŝoj kiuj supreniras riverojn.
24. Vorteto, esprimanta "pli ol sufiĉe".
25. Havu koran inklinton.
26. Disk' turniĝanta ĉirkaŭ akso.
27. Persona nomo relative ofta en Brazilo.
29. La duono de dek ses.
31. Ampleks' de la kono de persono.
32. Trafe, en bona maniero.

Vertikale:

1. UK = ... Kongreso.
2. Kompleta manko, neekzistaĵo.
3. Interŝanĝi leterojn, retmesaĝojn...
4. Prenu kiel ilon.
5. Onta birdo.
7. La konsonantoj de arto.
9. La du unuaj literoj de sablo.
10. Verbofino por estinteco.
11. Posedanta fakajn sciojn.
16. Iuj specoj de.
18. Agresan agon de hundo, ekzemple.
19. Membro.
20. Firme kunigas.
23. Kun kora inklino.
26. Ina vest'.
28. La konsonantoj de noci.
30. Vorteto enkondukanta subfrazon.

Solvo en la sekva numero.

Tabelo: Claude Labetaa – difinoj: Claude Labetaa kaj Magdal.na Feifičov.

Solvoj krucvorteningmo Horizontaal 303

1	Z	2	A	4	M	5	N	6	H	7	O	8	F	9	A
6	O	K	U	L	O	10	S	O	I	F					
8	N	I					M	I	R	I					
			13	R	O	L	O	T	G	Ŝ					
12	D	I	K	A		15	Ö	R	E	L	O				
14	U		A		20	G	R	A	S	A					
			21	V		22	D	I	N	A					
22	B	E	Z	O	N	O	S		28	A	Ŭ				
25	E	N		30	N	U		31	I	E	T				
27	B	I	C	I	K	L	A	N	T	O					

WAAROM BESTEED IK ZOVEEL TIJD EN ENERGIE AAN HET ESPERANTO?

Van William Auld verscheen (in 1995!) onderstaand artikel in het tijdschrift Esperanto. Boris Kolker publiceerde een ingekorte versie daarvan in zijn boek Vojaĝo en Esperanto-lando. Het is nog altijd actueel.

Soms stellen mensen mij deze vraag. Telkens opnieuw denk ik erover na, en telkens opnieuw vind ik een massa redenen.

Een voorname reden is de loyaliteit tegenover die wonderlijke mens, Dr. Zamenhof.

Van allen die ooit een project voor een internationale taal hebben voorgesteld, is hij de enige die het probleem ernstig en praktisch benaderd heeft. Met hem vergeleken waren en zijn alle anderen diletanten, hobbyisten en theoretici voor wie het probleem van de internationale taal een in de grond niet ernstig te nemen bijkomstigheid was. Volgens hen heeft de wereld alleen nood aan een "hulp"-taal, een soort code om te gebruiken als een *pidgin*-taal op het ogenblik dat alle andere talen tekortschieten. De taal van de laatste kans, die vanzelf-

sprekend ondergeschikt is aan die onaantastbare excellenties die de nationale talen zijn. Het komt niet in hun verstand op dat een taal die een taal wil zijn, vóór alles mensen nodig heeft, die haar niet alleen spreken, maar er ook in denken, voelen, beleven en beminnen, voor wie zij de "tweede eerste" taal is, ook al zijn er anderen die haar slechts met moeite spreken, maar die haar tenminste spreken. Vele mensen willen zo'n internationale taal niet en beweren daarom dat zij niet bestaat en onmogelijk kan bestaan.

Maar, van bij het begin reeds, stelde Zamenhof vast, en voelde hij in hoofd en hart, dat de ontelbare talen op deze wereld de mensen die haar bewonen niet alleen onderling verdelen, maar ook tot elkaars vijanden maken. Hij wilde een echte taal creëren waarmee men alles kan uitdrukken wat andere talen ook kunnen uitdrukken, zelfs gevoelens. Hij geloofde immers vast dat wij, waar ook ter wereld, in de eerste plaats mens zijn, en dat familie-, bloed- en stamverwantschap niet meer zijn dan een toevallig ontstane laag vernis, die dit fundamentele mens-zijn

bedekt. Door middel van een neutrale, door mensen uitgedachte taal zou het volgens hem mogelijk zijn door deze vernislaag heen te dringen, en dát te bereiken wat alle mensen gemeen hebben.

Aan dat doel wijdde hij zijn hele leven, ten koste van zijn materiële welvaart. Meermaals weigerde hij beloofde sommen geld die uiteindelijk niet meer dan omkoperij bleken te zijn, en de geloofwaardigheid van de taal gecompromitteerd zouden hebben. Zelf zei ik ooit tot mijn zoon: “Esperanto is mijn carrière, lesgeven slechts mijn beroep”. Iets dergelijks, maar veel treffender op een hoger vlak, had Zamenhof kunnen zeggen. Hij was een geniaal kunstenaar, en aan zijn kunst gaf hij zich over met de onwankelbare doelgerichtheid die zo’n geniaal man kenmerkt.

Daarom is het voor mij onmogelijk om tijdens mijn leven deze bewonderenswaardige mens af te vallen, wiens klare kijk, volharding, doeltreffendheid en essentieel mens-zijn, naast de nederigheid die hem bezielde, zo diep te bewonderen zijn. Deze man en het Esperanto zou ik nooit de rug kunnen toekeren.

Wat mij ook aan het Esperanto bindt, is het feit dat de esperantisten gelijk hebben.

Wat wij beweren in verband met onze taal is waar, vaststelbaar en bewijsbaar. En daarom irriteren individuen die onwaarheden vertellen over het Esperanto mij eindeloos, en doen zij mij koppig volharden. Zo bijvoorbeeld de wetenschappers, die het Esperanto allesbehalve wetenschappelijk benaderen door te weigeren dit fenomeen, dat zij vonnissen op basis van vooroordelen en ongegronde veronderstellingen, objectief te onderzoeken. Zo bijvoorbeeld de politici, die regeren over mij en over de wereld, maar niet eens rechtstreeks met elkaar kunnen praten, en zich gelukkig prijzen met de dure en nooit foutloze tolken en vertalers van wie zij afhankelijk zijn, en zich tevredenstellen met communicatie uit de tweede hand. Zo bijvoorbeeld de encyclopediemakers, die als medewerkers voor de rubriek Esperanto meestal personen aanzoeken die ter zake onbevoegd zijn, en die ongehinderd de meest fantastische onwaarheden mogen uitkramen. Een dergelijke behandeling kon ik nooit de rug toekeren. De esperantisten hebben gelijk!

Wat mij ten derde verbindt met het Esperanto is zijn grote uitdrukingskracht, die nog niet helemaal ontdekt is.

Het Esperanto doet mij denken aan de Engelse taal uit de zestiende en zeventiende eeuw, die toen nog

soepel, kleurrijk en levendig was, even jong en fris als het Esperanto van nu. Het Engels is mijn moedertaal, waar ik van houd. Juist daarom stel ik met onverholven treurnis vast hoe decadent zij thans is, een ontwikkeling waar ik hier niet op in wil gaan. Zoveel waardevoller vind ik dan ook de soepelheid, de kleurrijkheid en de levendigheid van het Esperanto, en zijn precisie en subtiliteit, die onvoorstelbaar zijn voor wie dit nog nooit ervaren heeft. Dit zou ik nooit de rug kunnen toekeren.

Ten slotte is er de vriendschap.

Tijdens mijn leven leerde ik vele malen meer vrienden kennen door het Esperanto dan ik ooit had gekund met mijn moedertaal. In tientallen landen over heel de wereld wonen personen die ik met trots tot mijn dichtste vrienden reken. Zonder het Esperanto kan men zich zoiets nauwelijks voorstellen. En niet alleen dat. Door het Esperanto te gebruiken leerde ik een vriend kennen in de Verenigde Staten, met wie ik een bijna broederlijke band smeedde: samen hebben wij veel meegemaakt, blije dingen, droevige dingen, en wij vertrouwen elkaar volledig. En wij zijn het erover eens dat deze band veel moeilijker of misschien zelfs onmogelijk tot stand had kunnen komen, als wij het Engels hadden gebruikt in plaats van het Esperanto. Onze respectieve uitspraken in en over deze voor ons, in theorie althans, gemeenschappelijke taal, zouden immers te veel stereotiepe vooroordelen met zich meegebracht hebben. Het Esperanto kon dit helemaal overstijgen. Dát is de kracht van de internationale taal, en daarom noemden onze pioniers haar “dierbaar”.

Esperanto, 1995, nr. 10, p. 161. Ingekort in Boris Kolker, *Vojaĝo en Esperanto-lando*. – Rotterdam : Universala Esperanto-Asocio, 2002, p. 259-261.

(vertaling: Johan Van Eenoo)

PROJEKTOJ

NIEUWE KOMPUTEKO-WEBSITE EN STEUNFONDS

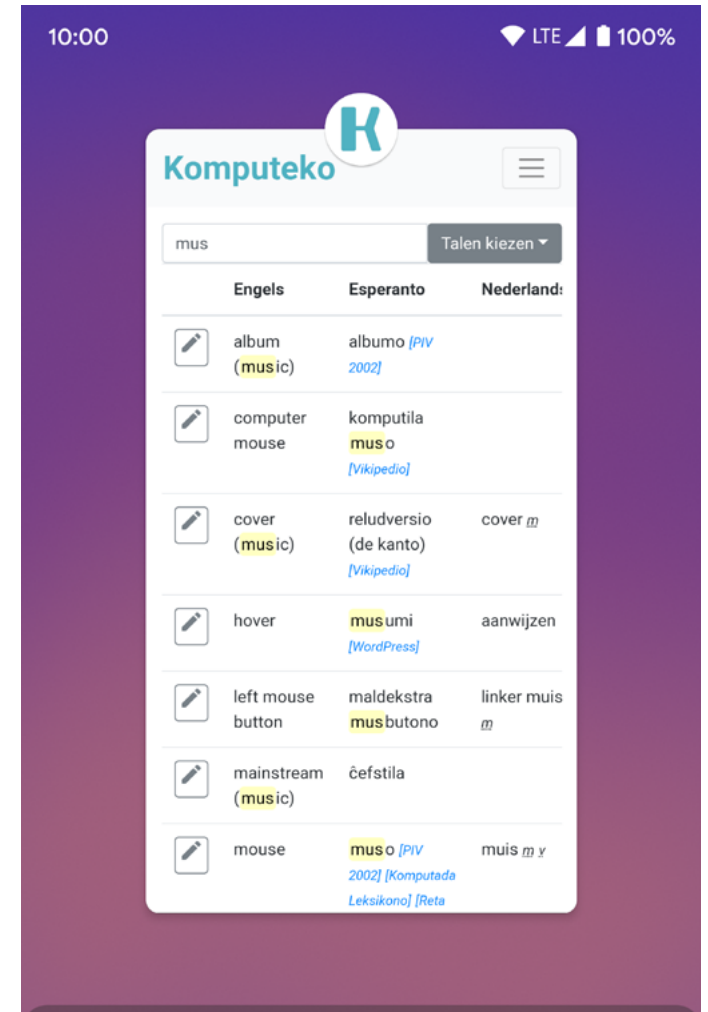
Komputeko (afkorting van “prikomputila terminokolekto”) is een online woordenboek met computertermen. Eind mei werd een nieuwe versie van de site www.komputeko.net gelanceerd. De interface van de website is beschikbaar in negen talen. Er zijn vertalingen voor zeven talen; Engels (11.200), Esperanto (11.041), Nederlands (5.240), Frans (3.980), Duits (3.590), Spaans (3.289) en Pools (1.387).

Yves Nevelsteen creëerde Komputeko in 2006. Sindsdien zijn er elk jaar ongeveer 500 woorden toegevoegd. Robin van der Vliet, een jonge Nederlandse informaticastudent, werkte een jaar samen met Yves om de Telegram-berichttoepassing te vertalen naar het Esperanto. Hierdoor werden er extra veel nieuwe woorden toegevoegd aan Komputeko. Robin heeft de Komputeko-website aangepast voor smartphones, resultaten worden nu onmiddellijk getoond, via een formulier kan je feedback geven over individuele woorden, enz.

De Esperantobeweging is almaar meer afhankelijk van online diensten en programma’s die door vrijwilligers worden onderhouden. Niet iedereen heeft de tijd of de kennis om rechtstreeks bij te dragen aan dit belangrijke werk. Steeds meer mensen zijn echter wel bereid de online activisten financieel te steunen, op voorwaarde dat het gaat om **concrete projecten met aantoonbare resultaten**. Buiten Esperantoland ontvangen producenten van podcasts bijvoorbeeld regelmatig, kleine financiële bijdragen van hun luisteraars via speciale websites voor dit doel, waarvan Patreon misschien wel de bekendste is. Patreon is echter een Engelstalige, commerciële website. Liberapay.com is een niet-commercieel project, wordt gefinancierd door vrijwillige donaties, én werkt nu volledig in het Esperanto (net als in verschillende andere talen).

Het steunfonds Instigo-Liberapay zamelt geld in voor verschillende belangrijke online Esperantoprojecten. Eind mei werd de Wereld-Esperantovereniging (UEA) de officiële sponsor van dit fonds, dat bijdraagt aan verschillende belangrijke projecten:

- Eventa Servo (www.eventaservo.org), een moderne internationale kalender met Esperantogelateerde evenementen.
- Komputeko (www.komputeko.net), een meertalige verzameling van computerterminologie.

- Vertaling van Telegram (www.telegram.org) en WordPress (www.wordpress.com).
- Wikipedia, Wikidata en andere Wikimedia-sites (<http://eo.wikipedia.org>)
- Eksterrete (www.komputeko.net/eksterrete): alles is te vinden op het internet, maar het is belangrijk om mensen te begeleiden en aan te geven wat echt interessant en relevant is.
- Merknamen in het Esperanto (www.nevelsteen.info/markoj): verenigingen en bedrijven die bewust een naam kiezen in het Esperanto zouden onze ambassadeurs moeten zijn!

Meer info: <https://nl.liberapay.com/instigo>

MUŜKRIBRADO: KIU, KIEL, KIAL?

En mia etna lingvo, kaj en multaj eŭropaj lingvoj, oni uzas la vorton, en nacia lingvo kompreneble, sed ne ĉiam ekzakte. En mia lingvo oni ne kribras muŝojn sed kulojn: “muggenziften”. Oni scias ke ĝi signifas: tro pedante atenti etajn aferetojn kaj neglekti multe pli gravajn; ofte al ĝi estas ligita iu ideo de “hipokriteco”. De kie venas la esprimo? Nu, se vi demandas al mil uzantoj de la vorto, verŝajne eĉ ne du povos klarigi al vi.

Ĉu mi?

Ne, ankaŭ mi ne! Mi pensis ke havas rilaton al la eteco de la bestetoj, kaj al la senceco. Mi imagis ke oni disponu pri sako da (mortintaj aŭ mortigitaj) muŝoj (nu ja, kuloj en mia lingvo) kaj uzus kribrilon por separigi la dikajn de la maldikaj, la eksterlandajn de la enlandaj, la nigrajn de la koloraj ktp... Tio por mi estis “kribri muŝojn”. Sed, alia senco povus esti ke oni disponas pri iu alia afero en kiu, hazarde aŭ pro iu ajn kialo, povis sin enstrudi, vole aŭ nevole, muŝojn kaj vi deziras forigi la muŝojn! Nu, fakte tiam la formo de la verbo pli bone estu “elkribri”. En PIV la kunmetaĵo “elkribri” mankas, sed ni enigis ĝin en nia PIV-ido. [NDLR: PIV-ido estas nova vortaro Esperanto-nederlanda kiu ĵus aperis ĉe FEL]

Deciĝo...

Unue mi deziras konfesi ke mi, nevole, decidis la vorton, ĉar en Esperanto, en PIV, oni ne trovas “muŝkribri” sed oni trovas “muŝbugri”. Mi jam estis esperantisto antaŭ mia adoltiĝo, do en mia juneco mi ne estis supozata scii kio estas bugrado... ĝi ja estas vorto malpermesata al decaj junuloj, malpli ol deksepjaraj. Verŝajne tial mi lernis pri muŝkribrado...

Kaj kiu muŝkribris?

Se mi estus ĉino, mi serĉus ĉe Konfuceo aŭ ĉe Laoci, sed kiel eŭropano mi serĉas en la Biblio, ĉar ofte tiaj esprimoj fontas tie. Kaj jes, estas tiel! En la evangelio laŭ Sankta Mateo estas iu ĉapitro kie Jesuo forte skoldas la Fariseojn, kaj akuzas ilin de hipokriteco. Li diris: Vi blindaj gvidantoj! kiuj elkribras la kulon kaj glutas la kamelon. (Mat. 23.24)... Ŝajnas ke la judoj, pro iu ordono el la Malnova Testamento, el Genezo: Nur karnon kune kun ĝia animo, la sangon ne manĝu. (Gen. 9.4) devas zorgi ke post buĉado neniu sango restu en la viando (rita buĉado!).

Hipokrita konduto

Kaj... la judoj do havis la kutimon kribri vinon (en bareloj konservita) tra tuko, por forigi insektojn kaj kulojn. Kuloj ja suĉas sangon de bestoj kaj homoj, do se ili glutus mortintan vinmarinitan kulon ili riskus manĝi kulviandon kune kun sango... kaj tio estis granda peko! Jesuo sciis tion, sed sciis ankaŭ ke ili aliflanke ne multe zorgis la ordonojn de la sankta skribo se ĝi ne estas favora al ili.

Sinonimoj

Sed estas, ankaŭ en Esperanto, diversaj sinonimoj por indiki pedantan (hipokritan) sintenon: harfendi, harspliti (tiu estas en ĉina vortaro de Hangfong) Ankaŭ ekzistas la esprimo: kalkuli muŝojn, kun la signifo vane peni pri bagateloj... sed en tiu lasta esprimo, tiel ŝajnas al mi, ne estas io pri hipokriteco.

Petro Desmet'

KRONVIRUSA BILDSTRIO EN ESPERANTO

Vi estas mia heroo

Vi estas mia heroo estas libro verkita por infanoj tra la mondo trafita de la kronviroza pandemio. Ĉi tiu libro estas projekto de la Inter-Agenteja Konstanta Komitato pri Mensa Sano kaj Psikologia Subteno (IASC), kreita de Unuiĝintaj Nacioj. Oni faris enketojn en la araba, angla, itala, franca kaj hispana ĉirkaŭ la mondo por taksii la mensan sanon kaj psikosociajn bezonojn de infanoj en 2019 dum la kronviroza pandemio. Surbaze de la rezultoj de ĉi tiu enketo oni determinis ampleksajn dimensiojn de la temoj tra la historio. Ĉi tiu libro estas kunhavigata al infanoj el ĉiuj landoj trafita de la kronvirusoj de 2019. www.mallonge.net/heroo

VIVO DE ZAMENHOF KONGRESAJ PAROLADOJ – ĉapitro 8 CONGRESSTOESPRAKEN – hoofdstuk 8

En Eŭropo orienta la faktoj per si mem predikis en la senco homarana. Tie ŝovinismoj lingvo-religiaj batalminacis homan vivon, ne nur inter landoj, sed en la regnoj mem pro miksitaj loĝantaro. Ĝi estas tiu loko “kie la atmosfero, saturita de intergenta malpaco, per neevitebla natura reago, naskis la esperantisman movadon”. [1] Estis do plej nature, ke tie preskaŭ ĉiuj “samideanoj” komprenis la signifon de la penso Zamenhofa, eĉ kiam ili ne subskribis la homaranisman aliĝilon. Fakte nur malmultaj tion faris.

Al Okcidentanoj, antaŭ mondmilito, ne tiel klare ĝi aperis. La krudaj spertoj ŝajnis malproksimaj. Kiuj lernis Esperanton, tiuj fariĝis ja komprenemaj. La senton de Bulonjo, la senton de l’Espero kaj de l’poemoj Zamenhofaj ili nomis ame la “interna ideo” de l’movado. Tamen iom ĝenerale, senprecize. Sed kelkajn interesis vere nur la lingva flanko laŭ gusto gramatika. Inter ili staris la markizo Louis de Beaufront, unua propagandisto en Francujo.

Li ne venis Bulonjon. Li ne ŝatis la “internan ideon”. Kontraŭ tiu tendenco li jam presigis artikolojn en sia gazeto “L’Espérantiste”. Profitante la sennoman aperigon de l’ broŝuro pri homaranismo, li ĝin ridindigis unue. Poste li montris ĝin kiel gravan danĝeron por la sukceso de Esperanto.

Ĉi tiu kulpigo vundis la koron de Zamenhof. Tamen li ĉiam agis tre prudente. Jam en Bulonjo-sur-Marjo li mem proponis al la kongreso deklaron, unuanime akceptitan. Ĝi difinis esperantisman oficiale kiel:

“Penado disvastigi en la tuta mondo la uzadon de lingvo neŭtrale homa, kiu, ne enstrudante sin en la internan vivon de la popoloj kaj neniom celante elpuŝi la ekzistantajn lingvojn naciajn, donus al la homoj de malsamaj nacioj la eblon komunikigadi inter si; kiu povus servi kiel paciga lingvo de publikaj institucioj en tiuj landoj, kie diversaj nacioj batalas inter si pri la lingvo; kaj en kiu povus esti publikigitaj tiuj verkoj, kiuj havas egalan intereson por ĉiuj popoloj.

“Ĉiu alia ideo aŭ espero, kiun tiu aŭ alia Esperantisto ligas kun la esperantismo, estos lia afero pure privata, por kiu la esperantismo ne respondas.” Tiu ĉi frazo devus sufiĉi. Sed la vorton “privata” kelkaj personoj volus anstataŭi per “malpermesata”. Sub influo de De Beaufront aŭ alia, kelkaj Francoj, timigitaj, skribis mem al Zamenhof por lin konsili. Esperanto estas “nur” lingvo, ili diris; evitu ligi eĉ tute private la Esperantisman kun ia “ideo”, ĉar alie oni pensos, ke ni ĉiuj havas tiun ideon, kaj ni malplaĉos al diversaj personoj, kiuj ne amas ĝin!

In Oost-Europa spraken de feiten voor zich, richting homaranisme. Ginds waren taalkundige/religieuze vormen van chauvinisme levensbedreigend, niet alleen tussen landen onderling, maar ook binnen de landen of rijken zelf met hun gemengde bevolkingssamenstelling. Dat was de regio “waar de omgeving, verzadigd van twisten tussen bevolkingsgroepen, onvermijdelijk en op geheel natuurlijke wijze de Esperantobeweging voortbracht”. [1] Het was dus heel vanzelfsprekend dat alle “samideanoj” daar de betekenis van het ideeengoed van Zamenhof snaptten, zelfs als ze de “homaranistische” toetredingsakte niet hadden onderschreven. Eigenlijk hadden slechts heel weinigen dat gedaan.

Voor de wereldoorlog was dit voor westerlingen niet zo duidelijk. Vreselijke ervaringen leken hen ver weg. Wie Esperanto leerde werd automatisch begripvol. De geest van Boulogne, de geest van La Espero en de gedichten van Zamenhof noemden ze liefdevol de “interne idee” van de beweging. Een beetje algemeen, wat flou, dat wel. Sommigen waren ook echt alleen maar geïnteresseerd in de taalkundige kant en zijn grammatica. Een van die laatsten was markies Louis de Beaufront, de eerste promotor van Esperanto in Frankrijk.

Hij was niet naar Boulogne gekomen. Hij hield niet van de “idee”. In zijn tijdschrift “L’Espérantiste” had hij al artikelen gepubliceerd waarin hij die tendens bekritiseerde. Bij het verschijnen van de anonieme brochure over het homaranisme had hij het aanvankelijk belachelijk gemaakt. Daarna noemde hij het ook een belangrijke bedreiging voor het succes van Esperanto.

Die beschuldiging deed Zamenhof pijn aan het hart. Toch handelde hij altijd zeer omzichtig. Al in Boulogne-sur-Mer had hij het congres een verklaring voorgelegd die unaniem aanvaard werd. Zij omschreef esperantisme officieel als:

“Een streven om in de hele wereld het gebruik van een neutraal-menselijke taal te verspreiden die – zonder zich op te dringen aan volkeren en zonder de bestaande etnische talen op enigerlei wijze te verdringen – aan mensen van verschillende nationaliteit de mogelijkheid zal geven om met elkaar te communiceren; een taal die zou kunnen dienen als een verzoenende taal van openbare instellingen in landen waar diverse bevolkingsgroepen onderling twisten over de taal; een taal waarin werken kunnen worden gepubliceerd die alle volkeren in gelijke mate aanbelangen.

“Elk ander idee of elke andere verwachting, die deze of gene esperantist verbindt aan het esperantisme, is zijn eigen pure privézaak waarmee het esperantisme niets te maken heeft.” Die zin moest volstaan. Maar het woord “privé” wilden sommigen vervangen door “verboden”. Onder invloed van De Beaufront of iemand anders, schreven verontruste Fransen zelf naar Zamenhof om hem raad te geven. Esperanto is

“Ho, kiaj vortoj!” ekkriis Zamenhof indigne dum sia parolado ĉe la Dua Kongreso Esperantista en Ĝenevo je 1906:

“... *El la timo, ke ni eble ne plaĉos al tiuj personoj, kiuj mem volas uzi Esperanton nur por aferoj utilaj por ili, ni devas ĉiuj elŝiri el nia koro tiun parton de la esperantismo, kiu estas la plej grava, la plej sankta, tiun ideon, kiu estis la ĉefa celo de la afero de Esperanto, kiu estis la stelo, kiu ĉiam gvidadis ĉiujn batalantojn por Esperanto! Ho, ne, ne, neniam! Kun energia protesto ni forĵetas tiun ĉi postulon. Se nin, la unuajn batalantojn por Esperanto, oni devigos, ke ni evitu en nia agado ĉion idean, ni indigne disŝiros kaj bruligos ĉion, kion ni skribis por Esperanto, ni neniigos kun doloro la laborojn kaj aferojn de nia tuta vivo, ni forĵetos malproksimen la verdan stelon, kiu sidas sur nia brusto, kaj ni ekkrios kun abomeno: Kun tia Esperanto, kiu devas servi ekskluzive nur al celoj de komerco kaj praktika utileco, ni volas havi nenion komunan!*”

Pale staris Zamenhof en Ĝeneva Viktoria-Hall eldirante tiun frazon per laŭta kaj decida voĉo. Tremiga aplaŭdego montris al li, ke la plejmulto lin komprenis kaj aprobis el tutkoro. Prave li povis diri, ke ĝis nun Esperantistoj estis ne profitantoj, sed nur batalantoj. Ilin efektive ne gvidis penso pri gajnemo aŭ praktika utileco. Ilia celo kaj agiga ĉefideo estis ja frateco kaj justeco inter la popoloj. Tial la parolanto povis daŭri kun certeco, ke li esprimos la internan senton de ĉiuj koroj:

“*Tiu ĉi ideo akompanadis Esperanton de la unua momento de ĝia naskiĝo ĝis la nuna tempo. Ĝi instigis la aŭtoron de Esperanto, kiam li estis ankoraŭ malgranda infano; kiam antaŭ dudek ok jaroj rondeto da diversgentaj gimnazianoj festis la unuan signon de vivo de la estonta Esperanto, ili kantis kanton, en kiu post ĉiu strofo estis ripetataj la vortoj: ‘Malamikeco de la nacioj falu, falu; jam estas tempo’. Nia himno kantas pri la ‘nova sento, kiu venis en la mondon’; ĉiuj verkoj, vortoj, kaj agoj de la iniciatoro kaj de la unuaj Esperantistoj ĉiam spiras tute klare tiun saman ideon. Neniam ni kaŝis nian ideon; neniam povis esti eĉ la plej malgranda dubo pri ĝi, ĉar ĉio parolis pri ĝi.*”

“*Kial do aliĝis al ni kaj sindone kaj senprofite laboris kun ni la personoj, kiuj vidas en Esperanto ‘nur lingvon’? Kial ili ne timis, ke la mondo kulpigos ilin pri granda krimo, nome pri la deziro helpi al iom-post-ioma unuiĝo de la homaro? Ĉu ili ne vidas, ke iliaj paroloj estas kontraŭaj al iliaj propraj sentoj, kaj ke ili senkonscie revas pri tio sama, pri kio ni revas, kvankam, pro neĝusta timo antaŭ sensencaj atakantoj, ili penas tion ĉi nei? . . .*”

“*Se la unuaj Esperantistoj pacience elmetadis sin ne sole al konstanta mokado, sed eĉ al grandaj aferoj, kaj ekzemple unu malriĉa instruistino longan tempon suferis malsaton, nur por ke ŝi povu ŝpari iom da mono por la propagando de Esperanto – ĉu ili ĉiuj faris tion ĉi pro ia praktika utileco? Se ofte personoj alforĝitaj al la lito de morto skribadis al mi, ke Esperanto estas la sola konsolo*

“*maar*” een taal, zeiden ze; vermijd om, ook al is het maar in de privésfeer, enig verband te leggen tussen esperantisme en een soort “idee”, want anders zullen zij denken dat wij allemaal die idee zijn toegedaan, en dat zal verschillende personen, die de idee niet genegen zijn, tegen de borst stoten!

“O, wat een woorden!”, riep Zamenhof verontwaardigd uit tijdens zijn toespraak op het Tweede Esperantocongres in 1906 te Genève:

“*Uit vrees dat wij personen zullen mishagen die Esperanto alleen maar willen gebruiken voor zaken die hen tot nut zijn, moeten wij allen afstand doen van dat deel van het esperantisme dat het belangrijkste is, het heiligste, dat ideeëngoed dat het voornaamste doel is van de Esperantozaak, de ster die alle strijders voor Esperanto leidt! O, neen nee, nooit! Met krachtig protest verwerpen wij die eis. Als men ons, de strijders van het eerste uur voor Esperanto, verplicht om in onze acties elke verwijzing naar de “idee” te laten vallen, zal ik verontwaardigd alles verscheuren en verbranden dat wij ooit hebben geschreven voor Esperanto. Met pijn in het hart zullen wij het werk en de offers, die wij heel ons leven hebben gebracht, vernietigen; wij zullen de groene ster die op onze borst prijkt, van ons weg werpen en vol verachting uitroepen: “Met een dergelijk Esperanto, dat uitsluitend ten dienste staat van commercie en praktisch nut, willen wij niets te maken hebben!”*”

Met een bleek gezicht stond Zamenhof in de Geneefse Viktoria-Hall toen hij die woorden sprak met luide en gedecideerde stem. Een donderend applaus maakte hem duidelijk dat de meerderheid hem begreep en dat zij met heel hun hart achter hem stonden. Terecht kon hij zeggen dat esperantisten tot dan toe geen profiteurs waren maar gewoon strijders. Zij werden inderdaad niet geleid door winstbejag of praktisch nut. Hun doel en de belangrijkste idee die hen dreef was broederlijkheid en rechtvaardigheid tussen de volkeren. De spreker kon nu zijn toespraak verderzetten met de zekerheid dat hij het gevoel dat in alle harten leefde tot uitdrukking bracht:

“*Dit ideeëngoed heeft Esperanto vergezeld van bij zijn geboorte tot nu. Het dreef de auteur van Esperanto al van toen hij nog een klein kind was; toen een kring van gymnasiumleerlingen van diverse afkomst het eerste levensteken van het toekomstige Esperanto vierde, zongen zij een lied, waarin na elke strofe de volgende woorden werden herhaald: “Vijandschap tussen volkeren, verdwijn, verdwijn; de tijd is aangebroken”. Onze hymne bezong het “nieuwe gevoel dat in de wereld kwam”; alle werken, woorden en daden van de initiatiefnemer en van de eerste esperantisten ademen heel duidelijk diezelfde idee. Nooit hebben wij dat verborgen gehouden; nooit kon er zelfs maar de geringste twijfel over bestaan, want iedereen had het erover.”*”

“*Waarom hebben mensen die in Esperanto “alleen maar een taal” zien, zich bij ons aangesloten en vol zelfopoffering en onbaatzuchtigheid met ons geijverd? Waarom waren ze toen niet bang dat de wereld hen van een grote misdaad zou beschuldigen, met name het verlangen om de wereld beetje bij beetje één te maken? Hebben ze dan niet door dat hun woorden ingaan tegen hun eigen gevoel en dat ze onbewust dromen van hetzelfde waar wij van dromen, ook al proberen zij dit te verdringen uit een onterechte vrees voor dwaze aanvallers?...*”

de ilia finiĝanta vivo – ĉu ili pensis tiam pri ia praktika utileco? Ho, ne, ne, ne!

“*Ĉiuj memoris nur pri la interna ideo, entenata en la esperantismo; ĉiuj ŝatis Esperanton ne tial, ke ĝi alproksimigas la cerbojn de la homoj, sed nur tial, ke ĝi alproksimigas iliajn korojn.*”

Laŭ la sento de l’ kongresanoj Zamenhof komprenis tre bone, kiel agi plej saĝe. Per si mem Esperantismo jam logis plej multajn lernintojn de la lingvo al la “interna ideo”. Ĝi gajnis la korojn. Pli malfrue venos la tempo diskuti pri detala organizo homarana. Nun pro necesa precizo de programo ĝi timigus multajn. Ĝi povus nur formi apartan sekcion en la Esperanta movado. Dume pli urĝis kulturi la komunan senton, celante taskojn ĝeneralajn. Esperanto estas nur lingvo, sed la kongresoj estu pli. Ili daŭru kiel festoj de l’ “interna ideo”.

“*Kiel antikvaj Hebreoj tri fojojn ĉiujare kunvenadis en Jerusalemo, por vigligadi en si la amon al la ideo monoteisma, tiel ni ĉiujare kunvenas en la ĉefurbo de Esperantujo, por vigligi en ni la amon al la ideo esperantisma. Kaj tio ĉi estas la ĉefa esenco kaj la ĉefa celo de niaj kongresoj.*”

Tiun programon Zamenhof proponis per sia malferma parolado ĉe la sekvanta granda kunveno ĉiujara. Ĝi okazis en Kembriĝo je 1907. Mil kvincent personoj partoprenis. Estis ĝojiga venko vidi, ke aliĝas homoj ne nur el popoloj malfortaj, sed ankaŭ el popoloj fortaj, kiel Britoj. Tio ĉi montris, ke ili vidas en la esperantismo ne sole aferon de egoisma oportuneco, sed gravan ideon de intergenta justeco kaj frateco. . . . “La Kembriĝanoj akceptas nin hodiaŭ ne kiel komercistojn, kiuj alportas al ili profiton, sed kiel apostolojn de ideo homarana, kiun ili komprenas kaj ŝatas.”

Efektive pri tiu punkto ĉefe aludis la urbestro kaj aliaj eminentuloj ĉe l’ antikva universitato. “Ni vidas novan Pentekoston”, ekkriis fama latinisto, profesoro Mayor, lerninte la lingvon en unu semajno. Ĉie sonis Esperanto festante sian dudekjaron: ĉe pentrindaj turoj, sub gotikaj pordoj, en verdegaj herbokortoj, sur ŝipetoj de l’ rivero serpentuma, inter pontoj skulptoriĉaj.

La Kongreso estis brila kaj sukcesa. Zamenhof admiris la homecon de britaj idealistoj. Lin impresis la progreso de l’ movado, la multeco de l’ venintoj ĉiulandaj. Li tremis kortuŝite, kiam la granda aŭdantaro leviĝis por ekkanti unukore la himnon “La Espero”. Tondre sonis kun orgeno de mil voĉoj tiu fina profetaĵo:

Sur neŭtrala lingva fundamento, Komprenante unu la alian, La popoloj faros en konsento Unu grandan rondon familian.

Pasis dudek jaroj de post 1887. Esperantistaro fariĝis jam vera popolo. Ĝia voĉo ekaŭdiĝos tra la mondo. El tiu kerno internacia la ideoj disvastiĝos. Al ĝi li povos nun sin

“Als de eerste esperantisten zich geduldig hebben onderworpen aan voortdurende spot, en er zelfs grote opofferingen voor over hebben gehad – bijvoorbeeld die arme lerare die lange tijd honger leed, alleen maar om wat geld over te houden voor het propageren van Esperanto – hebben zij dat dan allemaal gedaan vanwege een of ander praktisch nut? Als mensen gekluisterd aan hun doodsbed, me dikwijls schrijven dat Esperanto de enige troost is in hun eindigend leven, denken ze dan aan het praktisch nut? O, nee, nee, nee!”

“Iedereen denkt alleen maar aan de “interne idee”, inherent aan het esperantisme; iedereen houdt van Esperanto, niet omdat dit het verstand van mensen aanspreekt maar enkel omdat het hun hart aanspreekt.”

De congresgangers hadden het gevoel dat Zamenhof heel goed begreep hoe hij het verstandigst te werk moest gaan. Het esperantisme had de meeste mensen die de taal leerden als vanzelf naar de “interne idee” gezogen. Het had hun hart veroverd. Nadien zou het moment komen om het homaranisme op een meer gedetailleerde manier te organiseren. Nu schrikte dit velen af omdat dit homaranistisch programma veel precisie vereiste. Het moest beperkt blijven tot een aparte tak binnen de Esperantobeweging. Nu was het versterken van het gemeenschapsgevoel met het oog op de algemene taken, dringender. Esperanto is maar een taal, maar de congressen moesten meer zijn. Het moesten vieringen worden van de “interne idee”.

“Net als de oude Grieken, die drie keer per jaar in Jeruzalem samenkwamen om bij zichzelf de liefde voor het monotheïsme nieuw leven in te blazen, zo komen wij elk jaar in de hoofdstad van Esperantujo samen om onze liefde voor het esperantisme te hernieuwen. En dit is de essentie en het hoofddoel van onze congressen.”

Dat was het programma dat Zamenhof voorstelde in zijn openingstoespraak bij de volgende grote jaarlijkse bijeenkomst, die in 1907 in Cambridge plaatshad. Vijftienhonderd personen namen eraan deel. Het was een verheugend succes dat de deelnemers niet alleen uit “zwakke” volkeren kwamen maar ook uit “sterke” volkeren zoals het Britse. Dit toonde aan dat zij in het esperantisme niet alleen egoïstisch opportunisme zagen, maar ook het principe van rechtvaardigheid tussen volkeren en broederlijkheid. “De mensen van Cambridge ontvangen ons vandaag niet als zakenlui, waar ze winst uit kunnen slaan, maar als apostels van het idee van het homaranisme, dat zij begrijpen en genegen zijn.”

Het was vooral op dat punt dat de burgemeester en andere vooraanstaanden van de eerbiedwaardige universiteit zinspeelden. “Wij zijn getuige van een nieuw Pinksteren”, riep de befaamde latinist, professor Mayor, uit, die de taal in één week had geleerd. Overal klonk het Esperanto, dat er zijn twintigste verjaardag vierde: bij de schilderachtige torens, onder de gotische deuren, op de felgroene graspleinen, in de bootjes op de meanderende rivier, tussen de rijkelijk gesculpteerde bruggen.

Het congres was briljant en succesvol. Zamenhof bewonderde de menselijkheid van de Britse idealisten. Hij was onder de indruk van de vooruitgang van de beweging, de grote aantallen deelnemers uit alle landen. Hij beefde van ontroering toen het talrijke publiek opstond om in koor de “La Espero”-hymne te

turni kaj paroli kvazaŭ al kreskanta publiko de l’ estonta homaro. La kongresoj estis por li plej lumaj horoj en la tuta jaro, longa kaj malhela. Unu semajnon li pasigis en la revo plenumita: inter homoj ĉiugentaj frate kunvivantaj sur neŭtrala bazo. Bildo jam profeta. Kuraĝigo al animo. En Varsovio, ĉe l’ okulista laborĉambro, la vidaĵo lin vizitis ofte vespere post laciga tago, kiam li pensadis, dum neĝo falis trans la vitroj. De tiu tempo Zamenhof eksentis plian fidon. Sur la portretoj el Kembriĝo espera ĝojo koloras la zorgemon en okuloj kaj sur lipoj de la Majstro.

Tiel ĉiuj nomis lin. Sed li ne ŝatis la titolon. Morale, eĉ preskaŭ fizike, la vorto ĝenis lin. Ne majstro, sed homfrato kaj kolego li volis esti. Pro modesteco, jes. Ankaŭ pro libereco. En “majstreco” li sentis la pezon de l’ honoro kaj la ĉenon de l’ sklaveco. Li preferis plenan privatecon. Antaŭ ĉio plaĉis al li, trankvile kunparoli inter kongresanoj. Li sopiris al senbaraj esprimo kaj diskuto de l’ ideoj karaj. Oficiala posteno lin ĝenis ĉiel. Jam en Bulonjo li instigis la elekton de la “Lingva Komitato”. Ĝiaj membroj kundecidu pri aferoj de vortaro. Al ili tre kontente li transdonis la tutan zorgon kaj aŭtoritaton pri la lingvo. En Parizo, lia riĉa gastiganto Javal, okulisto fama, proponis al li katedron kaj salajron por direkti la movadon. Li rifuzis. Modesta kaj libera: tia estis lia gusto.

Lia vivcelo estis la “interna ideo”. Ĉar la Bulonja deklaro nur aludis la lingvon, li sentis la neceson difini ankaŭ klare la devizon de l’ ideoj Esperantistoj. Per sia parolado kembriĝa li plenumis tion:

“Ni deziras krei neŭtralan fundamenton, sur kiu la diversaj homaj gentoj povus pace kaj frate interkomunikiĝadi, ne altrudante al si reciproke siajn gentajn apartaĵojn. . . . Por formuli precize ĉiujn detalojn de la dirita devizo, ne venis ankoraŭ la tempo; ili formuliĝos per si mem, iom post iom, per nia ĉiujara kunvenado kaj kunvivado. . . . Ĉiam pli kaj pli, komencante de aferoj bagatelaj kaj transirante al aferoj plej gravaj, komencante de aferoj pure materialaj kaj transirante al ĉiuj flankoj de la homa spirito kaj moralo, oni proponados al ni diversajn rimedojn, kiuj servas al la fratigado de la homoj kaj al la rompadado de la muroj inter la gentoj – kaj ĉion ĉi tion ni povos prijuĝi, akcepti aŭ ne akcepti, sed ni neniam devos ĝin blinde forjeti antaŭe. Ĉar ĉio, kio servas al la fratigado de la gentoj kaj al la rompadado de la malamikaj muroj inter la popoloj – se ĝi nur ne enmiksas sin en la internan vivon de la gentoj – apartenas al la verda standardo. . . .

“En la profundeco de viaj koroj vi ĉiuj sentas la verdan standardon; vi ĉiuj sentas, ke ĝi estas io pli, ol simpla signo de lingvo. Kaj ju pli ni partoprenados en niaj ĉiujaraj kongresoj, des pli ni interfratiĝos, kaj des pli la principoj de la verda standardo penetros en nian animon. Multaj personoj aliĝas al la esperantismo pro simpla scivoleco, pro sporto, aŭ eble eĉ pro atendata profito; sed de la momento, kiam ili faras la unuan viziton al Esperantujo, ili malgraŭ sia propra volo ĉiam pli kaj pli entiriĝas kaj submetiĝas al la leĝoj de tiu lando. Iom post iom Esperantujo fariĝos

zingen. Donderend verklankte het orgel van duizend stemmen deze ultieme profetie:

Op een neutraal fundament, elkaar begrijpend, vormen de volkeren eensgezind één grote familiekring.

Twintig jaar was voorbijgegaan sinds 1887. De esperantisten waren een echt volk geworden. Hun stem zou worden gehoord over de hele wereld. Uit die internationale kern zouden de ideeën zich verspreiden. Tot hen kon hij zich nu richten en hen toespreken als tot het groeiende publiek van de toekomstige mensheid. De congressen waren voor hem de meest schitterende uren van het hele, lange en donkere jaar. Het was een week die hij doorbracht in de droom die was uitgekomen: onder mensen van alle herkomst, vreedzaam samenlevend op een neutrale basis. Een nu al profetisch beeld. Bemoedigend voor de ziel. In Warschau, in zijn oogartskabinet, kwam dit beeld hem dikwijls voor de geest na een vermoeiende dag, toen hij in gedachten verzonken de sneeuw door het raam zag neerdwarrelen. Uit de herinnering aan die tijd deed Zamenhof vertrouwen op. Op de portretten uit Cambridge kleurt de vreugde van de hoop de bezorgdheid in de ogen en op de lippen van de Meester.

Zo noemde iedereen hem. Maar hij hield niet van die titel. Het woord ergerde hem moreel, en zelfs fysiek. Niet meester maar mensenbroeder en collega wou hij zijn. Uit bescheidenheid, ja. En ook vanwege de vrijheid. In het woord “meesterschap” voelde hij het gewicht van de eer en de ketting van de slavernij. Hij verkoos de absolute beslotenheid. Wat hij het liefst deed was praten met congresdeelnemers. Hij verlangde sterk naar het vrij uitdrukken en bespreken van zijn geliefde ideeën. Tegen een officiële functie zag hij sterk op. In Boulogne al drong hij aan op de verkiezing van een “taalcomité”. De leden ervan zouden samen moeten beslissen over alle aangelegenheden inzake een woordenboek. Hen vertrouwde hij graag alle zorg en autoriteit over de taal toe. In Parijs bood zijn rijke gastheer Javal, een beroemd oogarts, hem een leerstoel en salaris aan om de beweging te leiden. Hij weigerde. Bescheiden en vrij: zo was zijn smaak.

Zijn levensdoel was de “interne idee”. Omdat de verklaring van Boulogne alleen maar op de taal zinspeelde, vond hij het ook nodig om duidelijk het devies van de idealistische esperantisten te verwoorden. Met zijn toespraak in Cambridge maakte hij dit waar:

“Wij willen een neutraal fundament leggen, waarop de verschillende bevolkingsgroepen in vrede en broederschap met elkaar kunnen communiceren, zonder elkaars etnische bijzonderheden op te dringen... Om alle details van dat devies precies uit te werken, is de tijd nog niet gekomen; zij zullen vanzelf, stap voor stap, duidelijk worden door onze jaarlijkse bijeenkomst en samenleven... Altijd maar meer, beginnend met kleinigheden en overgaand naar belangrijker zaken, beginnend met puur materiële zaken en overgaand naar alle terreinen van de menselijke geest en ethiek, zullen wij manieren aangereikt krijgen die moeten dienen voor de verbroedering tussen volkeren en het neerhalen van muren tussen hen – en dat alles zullen we kunnen beoordelen, aanvaarden of afwijzen, maar laten wij het nooit bij voorbaat en blindweg verwerpen. Want alles dat dient voor de verbroedering van de volkeren en het neerhalen van de vijandige muren tussen hen – voor zover het zich niet inlaat met het interne leven van de volkeren – behoort tot de groene standaard...”

“In de diepte van jullie hart voelen jullie allen de groene standaard; jullie voelen allen dat dit meer is dan een eenvoudige

edukejo de la estonta interfratigita homaro, kaj en tio ĉi konsistos la plej gravaj meritoj de niaj kongresoj.”

Post la Kembriĝa kongreso, la urbestro Londona, reprezentata de Sir T. Vezey Strong, oficiale akceptis Zamenhof kaj la tutan kongreson en la fama urbodomo “Guildhall”. En la vasta kvazaŭ katedrala ĉambrego jam estis solene salutata pli ol unu gasto multe pli glora: fremda reĝo, venkinta generalo, prezidanto de respubliko. Sub altaj arkaĵoj de l’ antikva festejo nun sonis unuafoje la voĉo modesta, sed tre decida, de simpla okulisto, granda per la celo, granda per genio. Neniun forton li prikantis, neniun batalon per armiloj. Pri brulanta temo de patriotismo kaj malamo li kuraĝis paroli delikate, sed klare, eĉ energie.

“Malbonaj patriotoj”: tiel bojis la kulpigo ŝovinista en ĉiuj landoj kontraŭ sekvantoj de Zamenhof. En tiu loko solena li respondis trafe. Se patriotismo signifas malamon, tiam la atako estis prava. Se male ĝi signifas amon, tiam li protestis el tutkoro.

Amo al patrujo, amo al homaro, amo al hejmo entenas unu la alian. Sed kion scias pri amo tiuj mallumaj demonoj, kiuj ne “sole inter la landoj, sed ankaŭ en sia propra patrujo konstante instigas homon kontraŭ homo”? De tiaj predikantoj li sin deturnis indigne:

“Vi, nigraj semantoj de malpaco, parolu nur pri malamo al ĉio, kio ne estas via; parolu pri egoismo, sed neniam uzu la vorton ‘amo’, ĉar en via buŝo la sankta vorto malpuriĝas!”

Tiam lia penso jam reflugis al Bjalistok en litva lando, al dolĉa kamparo ĉirkaŭ la urbeto, al pejzaĝo de l’ knabaj promenadoj, kiam suno je l’ vespero ruĝigas la montetojn kaj nigrigas la linion de l’ arbaroj. Kiom da fojoj li vagadis kun fratino tra herbejoj florumitaj. Bonodoro. Zumado de l’ insektoj. Ruĝ-ora lumo vuala. Malproksima sonorilo de vilaĝo. Ili amis, ili sentis ĉion sia. . . . En urboj, kvar gentoj sin malamis:

“Vi staras nun antaŭ miaj okuloj, mia kara Litovujo, mia malfeliĉa patrujo, kiun mi neniam povas forgesi, kvankam mi forlasis vin kiel knabo. Vi, kiun mi ofte vidas en miaj sonĝoj, vi, kiun nenia alia parto de la tero iam povos anstataŭi en mia koro, vi atestu, kiu vin pli multe, pli kore, kaj pli sincere amas: ĉu mi, idea Esperantisto, kiu revis pri frateco inter ĉiuj viaj loĝantoj, aŭ ĉu tiuj personoj, kiuj deziras, ke vi apartenu nur al ili, kaj ĉiuj aliaj viaj filoj estu rigardataj kiel fremduloj aŭ sklavoj!”

[1] Parolado de Zamenhof ĉe l’ Oka Kongreso Esperantista en Krakovo, 1912.

teken van een taal. En hoe meer wij zullen deelnemen aan onze jaarlijkse congressen, hoe meer wij zullen verbroederen en hoe meer de principes van de groene standaard tot onze ziel zullen doordringen. Veel mensen sluiten zich aan bij het esperantisme uit een soort eenvoudige nieuwsgierigheid, om de sport of misschien wel om een verwacht profijt; maar zodra ze Esperantujo voor de eerste keer bezoeken, zullen ze tegen hun wil in meer en meer worden binnengezogen en onderworpen aan de wetten van het land. Stapje voor stapje wordt Esperantujo een opvoedingsplek voor de toekomstige verbroederde mensheid, en daarin ligt de grootste verdienste van onze congressen.”

Na het congres in Cambridge ontving het stadsbestuur, vertegenwoordigd door Sir T. Vezey Strong, Zamenhof en alle congresdeelnemers in het befaamde stadhuis “Guildhall”. In het enorme, bijna kathedraalachtige stadhuis werd al menige veel grotere beroemdheid begroet: een buitenlandse koning, een triomferende generaal, een president van een republiek. Onder de hoge bogen van de antieke feestzaal klonk nu voor de eerste keer de discrete maar vastberaden stem van een eenvoudige oogarts, groots vanwege zijn doel, groots vanwege zijn genie. Het was niet kracht die hij verheerlijkte of gewapende strijd. Het brandende thema van het patriotisme en haat durfde hij ter sprake te brengen, discreet maar duidelijk en energiek.

“Slechte patriotten”: zo schetterden de chauvinistische verdachtmakingen in alle landen tegen de volgelingen van Zamenhof. In deze statige zaal antwoordde hij raak. Als patriotisme hetzelfde is als haat, dan is de aanval gerechtvaardigd. Als het echter liefde betekent, dan protesteerde hij met heel zijn hart.

Liefde voor het vaderland, liefde voor de mensheid, liefde voor de thuis omvatten elkaar. Maar wat weten zij over liefde, die donkere demonen, die niet “alleen tussen landen onderling, maar ook in hun eigen vaderland mensen voortdurende tegen elkaar opzetten”? Van dergelijke predikers wendde hij zich verontwaardigd af:

“Jullie, duistere onheilszaaiers, spuien jullie maar haat naar alles wat niet van jullie is; spuien jullie maar egoïsme, maar gebruik nooit het woord ‘liefde’, want in jullie mond ontaardt dit heilige woord!”

Dan keerden zijn gedachten terug naar Bialystok en het Litouwse land, naar het zoete platteland rond het stadje, naar zijn wandelingen als jonge knaap, terwijl de avondzon de heuvels rood kleurde en de boshorizon zwart. Hoeveel keer niet zwierf hij met een zus door de bloeiende weiden. Zoete geur. Gezoem van insecten. Een goudrode lichtsluier. Een dorpsklok die luidde in de verte. Hij hield van dit alles, hij voelde het aan als het zijne. . . . In de steden konden vier bevolkingsgroepen elkaar niet uitstaan:

“Je staat mij nu voor de ogen, mijn geliefde Litouwen, mijn ongelukkige vaderland, dat ik nooit kon vergeten, ook al verliet ik je als jonge knaap. Jij, die ik dikwijls in mijn dromen terugzie, jij wiens plaats in mijn hart geen enkel ander deel van de aarde ooit kan innemen, zeg mij wie jou sterker; met meer hartstocht en oprechter heeft liefgehad: ik, idealistisch esperantist, die droomde van broederschap tussen al jouw bewoners, of zij die wensen dat jij hen alleen toebehoort en dat al je kinderen gezien worden als vreemdelingen of slaven!”

[1] Toespraak van Zamenhof op het Achtste Esperantocongres in Krakau, 1912.

PARALELA UNIVERSO

Zaterdag 15 augustus van 11.00 uur tot 17.00 uur: deelname aan Paralela Universo, een internationaal evenement waarbij op verschillende plaatsen in de wereld op dezelfde dag bijeenkomsten plaatsvinden en er contacten zijn via internet. Alle info via yves@ikso.net

WWW.PARALELAUNIVERSO.COM

Nuttige adressen

Vlaamse Esperantobond / Flandra Esperanto-Ligo

Lange Beeldekensstraat 169, BE- 2060 Antwerpen, tel. 03 234 34 00
info@fel.esperanto.be, www.esperanto.be

Belga Esperanto-Federacio (BEF): Kristin Tytgat, kristin.tytgat@skynet.be

ILEI-Belgio (Esperanto-leraars): Marc Cuffez, Elisabethlaan 295, BE-8400 Oostende, tel.: 0486 36 23 65, flandrio@hotmail.com

Verdaj Skoltoj

p/a Valère Doumont, Rue des Champs, 3 BE-5060 Sambreville, tel.: 071 165 395 kaj 0485 517 552; info@verdajskoltoj.net - www.verdajskoltoj.net

Association pour l'Espéranto,

p/a Jean-Pol Sparenberg, Ruelle de Thuin 20, BE-6540 Lobbes, tel.: 0475 27 23 19, jpsparenberg@gmail.com

Esperantista Brusela Grupo vzw (EBG) sekretariejo: p/a Yves De Keyzer, Perkstraat 78, BE-1630 Linkebeek tel.: 0498 04 00 95; sekretario@esperantobruselo.org - www.esperantobruselo.org/nl
Françoise Pellegrin, Eiklaan 14, BE-1640 Sint-Genesius-Rode

Esperanto Nederland, secretaris, Ineke Emmelkamp, Arubastraat 12, NL-9715 RW Groningen, tel.: +31 (0)50 5718842
sekretario@esperanto-nederland.nl
www.esperanto-nederland.nl/groepen

Hoofdkantoor van de Esperanto Wereldvereniging/Centra Officejo de UEA Nieuwe Binnenweg 176, NL-3015 BJ Rotterdam, tel.: +31(0)104 361 044, uea@co.uea.org - www.uea.org

Bestuursleden van FEL

Voorzitter: Ivo Vercammen
Ondervoorzitter: Marc Cuffez
Secretaris: Ben Indestege
Penningmeester: Ella Strug
Bestuursleden: Piet Glorieux, Nicky Janssen,
Eddy Van den Bosch en Johan Van Eenoo

Contactadressen in Vlaanderen

www.esperanto.be/groepen

ANTWERPEN

Esperanto-Antwerpen, p/a Lange Beeldekensstraat 169, BE-2060 Antwerpen, tel.: 03 234 34 00, esperanto-antwerpen@esperanto.be
La Verda Stelo: Ella Strug (voorzitter)

BRUGGE

Paco kaj justeco, Heidi Goes, Assebroeklaan 2, BE-8310 Brugge, tel.: 050 67 51 78, heidi.goes@gmail.com

GENT

La Progreso, Katja Lödör, Peter Benoîtlaan 117, BE-9050 Gentbrugge, tel.: 09 230 16 77, gent@esperanto.be

KALMTHOUT

La Erikejo, Mireille Storms, Douglaslaan 14, BE-2950 Kapellen, tel.: 03 666 83 19, mireillestorms@hotmail.com

KORTRIJK

La Konkordo, Piet Glorieux, Pastoor Blanckestraat 8 bus 0201, BE-8610 Kortemark, tel.: 051 62 39 28, piet.glorieux@gmail.com, Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, BE-8500 Kortrijk, tel.: 056 20 07 96, esperantokortrijk@hotmail.com

LEUVEN

Esperanto 3000, Ivo Schenkel, Karekietenlaan 14, BE-3010 Kessel-Lo, tel.: 016 89 04 80 kaj 0486 39 28 02 ivo.schenkel@telenet.be

LIMBURG

Limburgse Esperantovereniging
Henri Schutters, Panhovenstraat 10, BE-3930 Peer, tel.: 011 63 55 92, henri.schutters@skynet.be

OOSTENDE

La Konko, Anne Brabant, Duinenstraat 74/0201 – BE-8400 Oostende
Tel.: 0498 22 70 21. anne.brabant@telenet.be

ROESLARE / TIELT zie KORTRIJK

TIENEN

Esperanto Numismatiek Vereniging (ENA)
Info: Bert Boon, Merelhof 8, BE-3300 Tienen, tel. en fax: 0472 73 48 30 bert.boon@skynet.be

TURNHOUT

Maria Dom, Tuinbouwstraat 14, BE-2300 Turnhout, tel.: 014 41 72 92, de.groot-dom@telenet.be

www.esperanto.be/horizontaal

Giften vanaf 40,00 euro aan FEL komen in aanmerking voor belastingvermindering